

АЛМАЗЭРГИЭНБАНК

Кэлинги кэмгэ "Алмаасэргинбан" лиссиэнсийэтин былдыылларын, баан сабылларын туһунан араас сурах-салбык тарганна. Дингинэн, ол сурах да, сонун да туох да олобо, төрүөтэ суохтар. Итинник сурах тарҕанарыгар дойду үрдүнэн экэниэмикэ бэриктэ суох балаһыанньата, кириисис ыар тыһына эмээ сабыдыаллыр буолуохтаах. Оннук быһыы-майгы ортотугар күрөстэ-һээччилэр "Алмаасэргинбан" дыалабыай дүһүнүн-бодотун сото, түһэрэ сатыыллара өйдөнөр.

Соторутаабыта Ил Дархан

өрөспүүбүлүкэ урбаанньыттарын кытта көрсүһүүтүгэр дойдуга баан систиэмэтин кириисинин кэмигэр регионнар таһымнарыгар олохтоох бааннары өйүүр миэрэлэри ылыахпыт диэн эрэннэрибитэ. Ол иһигэр ачыгы уонна орто биисинэни кирэдьииттиир "Алмаасэргинбан" эмиэ баар.

Билинги туругунан, баан өрөспүүбүлүкэ саамай улахан бааннарыттан биридэстэрэ буолар. Аахсийаны сүрүн туттаачынан "Алмаасэргинбан" аахсийатын 75 %-нын тутан олоорор СӨ Баайга-дуолга министриэтибэтинэн сирэйдээн Саха өрөспүү-

бүлүкэтин Бырабытталыстыбата буолар.

Баан Дьокуускайга 7, өрөспүүбүлүкэ 13 улуунугар, Хабаровскай куоракка салаалардаах, Москваба, Санкт-Петербурга уонна Владивостокка бэрэстэбиитэлибэлэрдээх.

"Алмаасэргинбан" Бырабылдьанньатын бэрэссэдээтэлэ Людмила Валерьевна Николаева баан бүгүнгү үлэтин туһунан манньк иһитиннэрэр:

- Билигин баан уруккутун курдук толору үлэли-хамсыы олоорор: нэһилиэнньэбэ анаан баан сага өнгөлөрө эбиллэ турал-

- Реклама -

"Алмаасэргинбан" сарсынгыга эрэллээх

лар, үрдүк бырыһыанга харчыны ууруну ыла олоорбут, кирэдьииттэри биэрэбит. Кэнэбэһин уруккуттан бэррилэр уонна атын баан бородуксууатынан килийиннэрибитин кытта ыкса үлэлиир соруктаахпыт.

Потребительский уонна ипотека кирэдьиитин туһунан этэр буоллаах, бырыһыаннара ырыынак кэһиниттэн орто сүһүнүн тутан сылдьаллар, толору бэррилэ тураллар, хаарчактааһын суох. Ипотека кирэдьиитигэр биһиги бааммыт ыстаапката 14,5 %-тан сабаланаар - бу өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн саамай кыра ыстаапкала-

ртан биридэстэрэ буолар. Харчы уурдарааччылар харчылара страховкалыр Агентствонан арагаччыланар уонна баан сөптөөх бэлиитикэтинэн харыстанар.

Ытыктабыллаах килийиэннэрибит, социальной ситимгэ тахсар араас сурабы-салбыгы итэбэйимэн, болҕомтобутун уурумун. Биһиги бааммыт туһунан олохтоох уонна кырдьыктаах сибидиэнньэни Арасыйыа Киин Баанын <http://www.cbr.ru>, ууру харчыны страховкалыр Агентство <http://www.asv.org.ru> сайтарыгар эрэ киирэн ааһыахтыын, билсэ туруоххутун сөп.

- Реклама -

Продаю

1996 с., үчүгэй туруктаах, лебедкалаах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. **8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.** Недостроенный дом 9х7 с земельным участком 15 соток в местности Крахмал (Антоновка) на берегу реки. Местность сухая, ровная, документы готовы к продаже, все в собственности, цена 600 тыс. руб., варианты автообмена. **8-914-226-50-07.**

"Дружба" эрбии сыаба 1 шт. - 150 солк., ГАЗ-53 массына сана көлүөһэтэ 1 шт. **8-914-107-83-06.**

Чэпчэки сыанаба олус үчүгэй туруктаах морозильник. **8-914-107-83-06.** Ньурба к. киинигэр турар 2 хостоох, т/х, мизбэллээх квартираны, иккис этээс, сылаас, балконнаах. **8-914-294-02-36.**

3-комнатная б/у теплая квартира в 4-квартирной доме. **8-914-290-94-23.**

Очень хорошая 2-комнатная б/у квартира в каменном доме в кв. Энергетик №75, 58 кв.м., не требующая ремонта, 3 этаж, солнечная сторона, стеклопакеты, входная металлическая дверь, полностью меблирована качественной, красивой мебелью, межкомнатные двери из натурального дерева, реальному покупателю торг, цена 3 млн. 300 тыс. руб. **8-914-286-36-63.**

Уголки новые пластмассовые 40х40 2 шт. по 3 м. каждая, электрообзид б/у (Смоленск), новая аккумуляторная дрель, шурупверт "Хаммер", новый электрокипяильник 1,2 кВт, новый маленький кипяильник 0,5 кВт, новый строительный пистолет для пены, новая телефон-трубка (недорого), новая мебель. шапка из нерпы разм. 59 (весна, осень). **8-914-286-36-63.**

Каркасную теплицу 6х3 м., цена 15000 руб. **8-924-165-32-39.**

Двадцать дубленка-куртки, разм. 46-48, 25 тыһ. солк. **8-914-230-64-02.**

Уулаах улахан сибиинньэ - 3500 солк., сибиинньэ обото 1 ый - 4000 солк., 2 ый - 5000 солк., 5 ый - 8000 солк., ЗИЛ-самосвал. **Тел. 4-37-07, 8-967-912-16-30.**

Убаһа иһэ. **8-984-112-07-15.** Убаһа этэ, тыһабаас 400 солк./кг. **Тел. 3-13-16.**

Срочно а/м УАЗ 2012 г.в., Евро-4, пробег 60 тыс. км., зимние шины, литые, магнитолы, в идеальном состоянии, цена 350 тыс. руб. **8-961-869-17-91.**

6-секционную стенку за 10 тыс. руб., кухонный набор за 5 тыс. руб., диван за 3 тыс. руб., прихожку за 3 тыс. руб., б/у, в хорошем состоянии. **Тел. 2-40-64, 8-914-286-32-39.**

Ньурба куоратыгар икки хостоох т/х квартираны, иккис этээс, сылаас, балконнаах, киингэ турар, мизбэллээх, **8-914-294-02-36.**

ЖК телевизор LG диагональ 80 см. за 16 000 руб., микроволновую печь LG за 2000 руб., масляный обогреватель за 1500 руб., возможен торг. **8-914-104-68-45.**

Частный дом в с. Антоновка, участок 15 соток, рядом школа, магазин, детсад, электроотопление. **8-967-624-44-35.** Жеребятниа местами. **Тел. 3-62-65.**

Биз этэ 350 солк./кг., ойбоһо - 310 солк./кг. **8-914-234-98-55, 8-914-268-11-03, 8-962-736-22-56.**

Унты от фабрики "Сахабулт" 39-40 разм., цена 6 тыс. руб. **Тел. 8-914-291-29-83.**

А/м Тойота Премио 2007 г.в., двиг. 2ZR, объем 1,8 л., кузов ZRT260, пробег 90000, цвет серый, летние, зимние шины, сигналка А9, ОТС. **8-924-861-21-21.**

Дрова-швырок (сырые), выдается квитанция. **Тел. 2-48-81, 8-914-112-56-84.** Зем. участок в Нюрбе, документы готовы или ваши варианты. **8-914-826-56-43.** Тон үүт, доставка. **8-965-993-27-60.**

Срочно новый плазменный аппарат сварки и резки, задний мост УАЗ (чайка) хтс по умеренным ценам. **8-914-285-93-28.**

А/м Таврия на запчасти, тулуп овчинный (длинный), кран Пионер (стрела 6 м.), электронный коллиматорный прицел Кобра, емкость 5 т. **8-961-868-92-53.**

Эмис бургунас уонна убаһа этэ. **Тел. 2-38-16, 8-914-291-90-12.**

А/м Toyota-Succed 2004 г.в., 4WD, литые, салон полусупер, цв. серый, + летние колеса, цена 250 т.р., торг при осмотре. **Торг. 8-964-076-48-83, 3-62-72.**

2-комнатная ч/б квартира, очень теплая. **Тел. раб. 2-05-54, 8-914-237-89-75.**

Продается или сдается 1-комнатная ч/б квартира, 2 этаж, вода. **8-914-268-96-25 (посредник).**

В 2-квартирном доме 3-комн. б/у кв.-ру, горячая/холодная вода, в центре города, площадь S=74.1, после капремонта. Цена 2 млн.р. (без торга). **8-914-220-32-82, 8-924-173-35-17.**

1-комн. б/у кв.-ра в каменном доме на 2-м этаже, по ул. Ст. Васильева, 129. **8-914-108-78-04.**

3-комнатная б/у квартира, 2 этаж, после ремонта, очень теплая, окна выходят на обе стороны, новый санузел, душевая кабинка, железная дверь, стеклопакеты, спутниковое ТВ, безлимитный дом. телефон по РС(Я), рядом д/сады, школа, магазины, торг при осмотре. **Тел. 2-30-13, 8-914-239-23-35, 8-924-865-03-69.**

А/м Тойота Ланд Крузер Прадо 2001 г.в., ОТС, недорого. **Тел. 2-30-13, 8-924-865-03-69.**

А/м Истана 2001 г.в., в хорошем состоянии за 250 тыс. руб. или меняю на мясо говядину. **8-968-153-04-91.**

2-хкомн. б/у кв.-ра по Ст. Васильева, 119, на 2-м этаже, теплая. 1700 тыс. руб. **8-914-100-94-78.**

Зем.участок под гараж по ул. Кузакова, на против котельной "Полет". **8-914-100-94-78.**

Участок около Молочной кухни, под гараж 60 кв.м. **8-914-100-94-78.**

Унты разных размеров жен., муж., и детские. Ботинки из сохатины (тайх), разного размера. **8-914-296-78-51, 3-37-13.**

Частный дом в центре 144,8 кв.м., гараж деревянный, баня, теплица, кладовка, 9 соток, имеется каменное здание 136 кв.м. дейст. под гараж, можно офис, магазин. **8-984-107-38-47.**

Норковую шубу б/у разм. 46 за 40 000 руб., кожаную дубленку б/у разм. 46 за 30 000 руб., состояние отличное. **8-914-285-82-20.**

А/м ВАЗ-21213 (Нива) 2001 г.в., корейскую печь на жидком топливе с дистанционным пультом. **8-914-294-46-64.**

3-хкомн. б/у кв.-ра на 2-м этаже в кв.

Энергетик. Площадь квартиры 55 кв.м., теплая. Дом после капитального ремонта, в квартире новая сантехника, новый линолеум, новая стенка. Реальному покупателю хороший торг. **8-984-118-48-97.**

а/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.** Действующий магазин. **8-967-910-75-59.**

Чэпчэки сыанаба ГАЗ-53 массыныны атылыбыын. **8-914-264-84-65, 4-44-18.**

А/м ГАЗ-53 1993 г.в., а/м УАЗ-Люкс 2000 г.в. **Тел. 4-56-51, 8-984-108-51-29.** Емкость 10-кубовый для хранения горючего или под септик. **8-984-100-02-80, 2-44-72.**

2-хкомн. кв.-ру в каменном доме в кв. Энергетик, 60 кв.м., после капремонта (ваши варианты). **8-914-825-27-04.** ЗИЛ-130 самосвал, или меняю. **8-914-308-70-35 (СМС).**

а/м Нива-212140 2009 г.в., инжектор, сост. хорошее. Зимой не эксплуатировался. Торг уместен. **8-914-107-57-30.** На запчасти а/м Нива. **8-914-222-91-29, 2-20-24.**

От атылыбыын. **8-914-222-91-29, 2-20-24.**

215/70 R15 980 маркалаах, 5 үттээх бескамерка комплект көлүөһэ атылыбыын. **Билсэр тел.: 3-64-00 (Чап-панда).**

2-хкомн. б/у кв.-ра в центре, рядом д/сад, школа, парк, солнечная сторона, 2-й этаж, хорошие соседи, г/х вода, пластиковые трубы, евроремонт, частично меблирована, ванна новая, кафель, кв.-ра освобождена. Реальному покупателю реальный торг, любая форма оплаты. **8-914-230-58-50, 2-42-29.**

УАЗ-мкр. 2006 г.в., кат. "В", белая ночь, карбюратор, ХТС; а/м Санг-йонг Истана 2002 г.в. короткий, белый, багажник, лестница, кат. "Д", 12 мест.; а/м Королла "Аксио" 2009 г.в., б/п, цвет белый. **8-914-102-11-22, 3-33-68.**

2-хкомн. б/у кв.-ру 2013 г. постройки, 58 кв.м. **8-914-277-51-04.**

В г. Якутске 1-комн. малосемейную б/у кв.-ру в 2-этажном, деревянном доме, после ремонта, теплая, 20 кв.м., р-н студ.городка 1500 млн.тыс. (небольшой торг). **8-924-765-53-30.**

Действующий магазин. **8-914-267-17-40.**

а/м Суксид 2006 г.в., 4WD, механика. **8-914-267-17-40.**

Ч/дом 144,8 кв.м. с земельным участком в центре, 9 соток, имеются надворные постройки гараж, баня, огород, душ, так же каменное здание на 136 кв.м. можно под гараж или под офис. **8-914-268-47-10.**

Участок 22 соток со старым домом в экологически чистом, сухом, красивом месте на берегу р. Вилой, документы в собственности. **8-924-868-42-23, 8-914-222-49-40.**

3-комнатная б/у квартира по ул. Кузакова. Или сдам. **8-914-294-74-22.** Морковь, ул. Октябрьская, 44. **3-33-93.**

Трубы: 50 мм. - 6 м. - 1900 руб.; 40 мм. - 9 м. - 2000 руб.; 32 мм. - 8 м. - 1800 руб.; лист железный 4 мм. 1.5х3 - 7800 руб.; 3 мм. 1.2х2.5 - 4500 руб. **8-914-230-58-50, 2-42-29.**

2-хкомн. б/у кв.-ру в центре, г/х вода, рядом школа, д/сад. **8-914-230-58-50,**

ФОНД СОЦСТРАХА РФ по Нюрбинскому району сообщает

Всем бухгалтерам, жителям района об изменениях размера пособий ФСС с 1 января 2015 года: пособие по уходу за 1 ребенком минимальный размер 4349,34 руб., за 2 и последующим ребенком минимальный размер 8698,67 руб., максимальный размер по уходу за ребенком 19855,78 руб., пособие при рождении ребенка 23196,48 руб., пособие вставшим на учет в ранние сроки беременности 869,87 руб., похоронные расходы 8443,65 руб., предельный размер дневного заработка для исчисления пособия по временной нетрудоспособности составляет 1632,88 руб.

Правительством РФ установлена предельная величина базы для начисления страховых взносов с учетом ее индексации в размере не превышающем 670000 руб. в отношении каждого физического лица нарастающим итогом с 1 января 2015 года.

МРОТ (минимальный размер оплаты труда) с 01.01.2015 г. составляет 5965 руб.

До марта месяца 2015 г. всем страхователям нужно принести справку подтверждения ОКВЭД с пояснительной запиской бухгалтерского баланса.

2-42-29.

Ньурба киинигэр турар арбалитовой дьибэ 3-с хостоох 76.1 кв.м. иэннээх, толору хааччыллылаах, 2-с этээсэ сылаас дьэ атылланар, малыттан босхоломмут, приватизацияламмат, докуменнара бааллар, чуумпу, үчүгэй ылардаах. **8-914-286-70-68, 8-914-108-62-70, 2-47-80.**

Частный дом в центре, с печным отоплением, очень теплая, квартира в 4-х квартирном доме в с.Кюндя. **Тел. 2-58-62, 8-914-299-12-12, 8-924-172-29-06.**

Усадьба с небольшим домом по адресу: г.Нюрба, ул.Лесная, 29. **8-914-293-59-30.**

3-комн. б/у кв.-ра с отдельным входом с участком. **8-924-596-38-47.** ч/д 8х9 с пристроем 3х4 2003 г.в., земельный участок 17 соток, большой га-

Уважаемые бухгалтера, обратите внимание на изменения 2015 года:

При сдаче отчета ФСС обратите внимание на заполнение таблицы 10. Заполнение графы 3 "Общее количество рабочих мест страхователя" обязательно.

Страховые взносы, подлежащие уплате во внебюджетные фонды, не округляются.

Ограничены компенсационные выплаты, не облагаемые страховыми взносами.

Скорректирован порядок обложения страховыми взносами компенсационных выплат работникам Крайнего Севера.

Ограничено право на применение пониженных тарифов страховых взносов для страхователей, осуществляющих фармацевтическую деятельность и применяющих ЕНВД.

Уточнен период начисления пеней за просрочку уплаты страховых взносов мн. др. Наш семинар планируется на начало марта.

Главный уполномоченный ФСС РФ по Нюрбинскому району Виктор Викторович ВАСИЛЬЕВ.

раж, баня, летний дом, отопление печное (корейская печь), очень теплое, не пыльное, березовая роща. **8-914-217-87-50, 8-984-116-35-23, 8-968-153-09-48.**

1-комнатную б/у квартиру в Амакинне, после ТСЖ, с косметическим ремонтом, готова к заселению, очень теплая, горячая/холодная вода, 2-й этаж, имеется теплица, огород, рядом д/сад, магазины, хорошие соседи. **8-914-231-84-65.**

Земельный участок с недостроенным домом в центре города, документы в собственность, рядом отопление и вода. **8-914-109-12-40, 2-23-32.**

УАЗ - 31602 2002 г.в., подготовлен к охоте или рыбалке, высокая резина, ХТС. Или автообмен. **8-914-101-13-26.** Срочно, мотоцикл Минск Х125, цена договорная. **8-914-220-73-28.**

<p>Көмүс чычыраакты, сизэммит ЖИРКОВ Антошка уһун ыарыы кэһиниттэн өлөн күн сириттэн туорабыттан күндү оҕоһор, убайбытыгар, бырааптыгыгар, Сүлэ олохтооҕо Тихонов Федот Гаврильевичка, кийинипитигэр Раиса Терентьевнаба, тапталлаах сизэммитигэр Катя, Коля Жирковтарга бэйэбит диринг кутурбаммытын холбуубут.</p> <p>Кырдыаас ийэбит, эбэбит Анна Федотовна, Антоновкаттан, Ньурбаттан, Маалыкайттан бары Тихоновтар, Семеновтар дьэ кэргэттэрэ.</p>	<p>Тапталлаах убайбыт, абаҕабыт, үлэ, тыыл уонна педагогическай үлэ бэтэрээнэ ТИХОНОВ Василий Прокопьевич Томпо улууһугар Хара Алданга уһун ыарахан ыарыы кэһиниттэн өлбүтүнэн күндүтүк саныыр бырааптыгыгар, убайбытыгар, Ньурба олохтооҕо Тихонов Прокопий Прокопьевичка, Анна Николаевнаба уонна оҕолорго бэйэбит диринг кутурбаммытын холбуубут.</p> <p>Кырдыаас саҕасыт Анна Федотовна, Ньурбаттан, Маалыкайттан бары Тихоновтар, Семеновтар дьэ кэргэттэрэ.</p>
--	--

Кылаабынан редактор Дорозеева Л.К.

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационной технологиялар уонна массабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 19.03.2012 с. регистрацияламмыта.

ПИ № ТУ 14-0240

Издатель: Саха республикатын "Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыаттара" Автономнай тэрилтэ

Редакция, издатель, типография аадырыһа: Ньурба к. Ленин ул., 37. Хаһыат сэрэдэбэ, субуотага тахсар.

Телефоннар:

Редактор-директор - 2-33-32. Компьютернай отдел - 2-32-65.

e-mail: redakcia06@mail.ru,

Индекс: 54880

Тираж 1574.

Сыаната - 20 солк.

Хаһыат бэчээккэ

бэррилэр графига 16 ч.

Бэрилинэ 16 ч.

03.02.2015 с.

НЬУРБА

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улуунун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

– **Сонуннар** –

СӨ спордун миниистирин сырбыта

Тохсунньу 29 к. сарсыарда Ньурба куорат дьаһалтатын муньахтыыр саалатыгар СӨ спордун миниистирэ М.Д.Гуляевы уонна миниистирэтибэ эппиэттээх үлэнииттэрин кытта көрсүүгү ыыттылына. Манна улуус баһылыгы социальнай боппуруостарга солбуйааччыта С.Б.Дондокова, оскуолалар дириэктэрдэрэ, уопастыбаннас бэрэстэбииттэллэрэ у.д.а. кытыннылар. Куорат баһылыга А.М.Иннокентьев, миниистир М.Д. Гуляев иһитиннэри оҥордулар.

Михаил Дмитриевич ГТО-ну боруобалаан тутуулары саҥалаабыттарын, маассабыт спорду сайыннараарга күүскэ ылсар үлэниир наадатын бэлиттээтэ. Манна өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн 6 киин тэриллэрин иһитиннэрдэ: ХИФУ, Чурапчытаабы физкультура уонна спорт института, Дьокуускайдаабы педучилище у.д.а. Үчүгэйдик үлэлээтэбинэ, Ньурбатаабы спорт оскуола туһаныллыан сөп.

"2016-2020 сс. Ньурба к. Физкультурунунай-чэбдигирдэр киин тутуутун бырагыраама киллэрэ сатыахпыт. Уһундук тутула сатыыр эбийэктэртэн биридэстэрэ буоларынан. Бүлүүгэ уонна Ньурба улаабыт эбийэктэри", - диэтэ киини.

Салгы "АЛРОСА-Ньурба" ААУо Крахмалга баар базатын бокса оскуолатыгар анаан босхо биэриэхтэрин, сайынны лаабыр быһыытынан туһаныллыан сөбүн эттэ. Спортивнай оскуолалар спорт кэммитигин иһинэн кирибиттэрин биһиририн, үгүс улуустар манньк дьаһаммыттарын биллэрдэ.

Кикбоксинга үөрэтии кириэбэ

Тохсунньу 29 к. Ньурба куорат уонна СӨ кикбоксинга Федерациятын икки ардыгар биригэ үлэниир туһунан Сөбүлэни түһэрсиллэнэ. Куорат баһылыга А.М.Иннокентьев уонна СӨ кикбоксинга Федерациятын вице-президентэ, аан дойду 3 төгүллээх чөмпүйүөнэ Макаров И.В. илии баттаатылар.

Иннокентий Васильевич: "Сөбүлэни ис хоһоонун кэпсиир буоллаха, биир дойдулаахыт, аан дойду 2 төгүллээх чөмпүйүөнэ, спорт үтүөлээх маастара В.В.Васильев аатынан өрөспүүбүлүкэтээби турнир ыытылыабы. Ньурбага Федерация филиалын тэрийэбит, сиэксийэни арыябыт. Федерацияттан 2 тренер штатын көрбүт, матырыяалынай көмөнү (ринг, инвентарь) уонна научнай-методическай өттүнэн эмиэ көмө оҥоробут."

Кикбоксинг Ньурба улуунугар бастакы хардылары саҥалаары сылдьабыт. Эһиги улуускут спортинг сайдытыгар улахан өгөлөөх. ССРС-тан кикбоксинга бастакы аан дойду чөмпүйүөнүнэн Ньурба уола Александр Иванов буолбута. Биһиги киини холубуругар эрчилибит дьоммут. Мин биригэ эрчилибит киини - РФ спордун үтүөлээх маастара В.В.Васильев 2-тэ аан дойдуга, 2-тэ Европага чөмпүйүөнүнэн турар. Ол иһин өссө даҕаны итинник оҕолору көрдөөрү, бэйэбит сүүмэрдэммит хамаандабытын эһиги улуускуттан толороору, итинник хардылары саҥалаан эрэбит. Нэһилиэнньэ өйүө диэн эрэнэбин. Сүүмэрдэммит хамаанда булгуччу Ньурба улуунуттан баар буолуохтаахтар".

Бу тэрэһин кэмигэр икки өттүттэн элбэх туһалаах кэпсэтии табыста.

Геннадий АНТОНОВ.

Ыттаах хаһаайттар истиилэригэр!

Уулуссага бэйдиэ сылдьар ыттар куорат олохтоохторугар саба түһүүлэрин түбэлтэлэрэ элбээбитинэн, "Ньурба к." МТ дьаһалтата ыттаах хаһаайттары ыттарын баайыга олордоллору булгуччулаабын туһунан санатар уонна бу бэрээдэги кытаанахтык тутуһалларын ирдиир. Бу ирдэбили кэспит хаһаайттар административнай ыстараапка тардыллыахтара.

Куорат санитарнай-эпидемиологической туругун тупсарар уонна бэйдиэ сылдьар ыттар дьонго саба түһүүлэрин түбэлтэлэрин таһаарбат туһунан, "О наделении органов местного самоуправления отделеми государственными полномочиями по организации проведения мероприятий по предупреждению и ликвидации болезней животных, их лечению, защите населения от болезней, общих для человека и животных, в части регулирования численности безнадзорных животных на территориях муниципальных образований" диэн 02.04.2014 с. 132 №-дээх Саха Республикатын сокуонугар сөп түбэһиннэрин, Ньурба к. территориятыгар бэйдиэ сылдьар ыттары тутууну (отлов) саҥалыыр-бытын биллэрэбит.

Куорат территориятыгар көнүл-босхо сылдьар ыттар, ошейниктаахтарыттан тутулууга суох, барылары хаһаайттарын өттүтүн сөптөөх көрүүтэ-истиитэ суохтарынан, бэйдиэ сылдьар ыттарынан аабыллар.

Ол иһин ыттаах хаһаайттары ыттарын баайыга олордоллору булгуччулаабын уонна күүлэйдэтэр түбэлтэлэригэр намордник кэтэрдэн баран, быалаан бэйэлэрэ илдэ сылдьалларын санатабыт.

"Ньурба к." МТ дьаһалтата.

– **Литература сыла** –

Сэһэн-тэппэн күннэрэ

Тохсунньу 30-31 күннэригэр Ньурба куоракка духуобунас киинигэр, саҥа аһылыбыт Олонхо дьиэтигэр икки күннээх саҥа сонун "Сэһэн-тэппэн күннэрэ" бэрт сэргэхтик, тэрэһиннээхтик буолан аастылар.

Бу Попов Иван Иванович быраһыагынан саҥа саҥалааһын буолар. Былыр тохсунньу үй томоороон тымнытыгар былыргы өбүгэлэрбит көмүлүк иннигэр олон араас үһүээннэри, остуоруйалары кэпсэтэллэрэ, хас эмэ күннээх, түүн олонхону истэллэрэ, сэһэннэрэ-тэппэннэрэ саҥаланалара диэн элбэхтик ахтыллар. Кинилэр ордук былыргыны түөһэри сөбүлүүллэрэ. Онтон кэлин сэбиэскэй былаас кэмнэригэр манньк сэһэргэһиилэр умнулла быһыытыгытара, оскуолага көннөрү саха литературатыгар кылаас таһынан аабыллыахтаах эрэ литератураны үөрэтэллэрэ, сиэртүм туһунан үөрэппэттэрэ.

Онон биһиги, аҕа саастаах, орто саастаах көлүөнэ билбэппит-көрбөппүт элбэх, билгигин саҥа дэ үөрэтэ сатыыбыт диэххэ сөп. Бу манньк тэрэһин тэриллитин кэлин истибит, көрбүт, кыттыбыт дьоннор олус диэн сэргээтилэр. Тэрэһини былыргылы көмүлүк оһоҕу албаан, арыылаах алаадынан күндүлээн, айах тутан Иван

Иванович алгыс сиэрин-туомун туһунан арыйда. Бу тэрэһингэ Маар нэһилиэгиттэн түөрт, Мархаттан, Чаппандаттан, Күндээдэттэн биридии кыттааччылар кытыннылар. Бары кыттыгыны ылбыт сэһэннит-тэрбит дэ кырдык киһи эрэ истэн олоруох интэриэһинэй сэһэннээх-тэппэннээх дьон буолан биэрдилэр.

Егорова Валентина Васильевна "Кылынан үлэ" уонна "Дэйбиир туох суолталаабын, сиэрин-туомун" туһунан бэрт элбэҕи сэһэргээтэ, сүбэ-ама биэрдэ, Василий Иванович-Чиллэ Баһылай Хорула нэһилиэгин күүстээхтэрин, үрэх баһын дьонун тустарынан үһүээннэри, Күүстээх Соппуруон туһунан, уонна кылаастык олонхолоото, Етянова Дария Андреевна күүстээх дьоннор тустарынан, эмчит Ньыыкан ойуун туһунан үһүээннэри, Иванов Петр Тимофеевич олох сурукка-бичиккэ тиһилибэтэх Кугдаар-Күндээдэ уонна Сунтаар нэһилиэгиттэн төрүччүлэрин тустарынан бэрт элбэҕи сэһэргээтэ. Гаврильев Виссарион Акимович "Киһи уонна айылба күүстэрин алтыһыта" бэрт элбэҕи, интэриэһинэй кэпсээтэ. Сидорова Татьяна

Дмитриевна Дьокуускайдаабы Национальной архыып матырыяалларын тустарынан, онно хайдах үлэлиэххэ сөбүн, көрдөөһүн үлэтигэр бэрт элбэх сүбэ-ама биэрдэ, Абишева Анна Прокопьевна "Око Мэхээлэ" олонхотун киһи туһунан үһүээннэри сэһэргээтилэр.

Бары манна кэлэн кыттыгыны ылбыт сэһэнниттэри анал сертификаттары, бэлэхтэри туттулар. Иккис күнүгэр "Сэһэн-тэппэн" кэнииттэн кыратык оһоохай ытылына. Манньк "Сэһэн-тэппэн" күннэрэ кэммиттэн кэмигэр өссө да тиһигин быспакка салгы ытытыла турдуннар. Киһи манна кэлэн эт кулгаабынан истэн элбэҕи билэркөрөр, элбэххэ үөрэнэр. Сахабыт тылын да саппааһа сайдарыгар, тылбыт-өспүт да умнуллубатыгар ордук улахан туһалаах буолуо этэ. Элбэхтик эдэр дьоннору, оҕолору түмэн сырытыннардаха кырдык олус туһалаах тэрэһин буолуо этэ. Манна кэлэн кыттыгыны ылбыт сэһэнниттэрбитигэр, тэрийэччилэр Ноева М.Р., Попов И.И. барба махталбытын тириэрдэбит.

Е.С. ТИМОФЕЕВА,
Чаппанда нэһилиэгэ.

Уус тыллаахтар күрэхтэрэ

Тохсунньу 29-31 күннэригэр Духуобунас киинигэр сахалар төрүт тылбытыгар аналаах тэрэһиннэр буолдулар. Ол курдук бээтинсэбэ тэрэһиннэр түөрт чаастан саҥаламмытара. Манна ытытылыбыт "Кэпсэнтэн кэпсээн" тэрэһин салгы сэһэргэһии кулуубугар ула-

рийар чинчилээх. Сарсыныгар Олонхо дьиэтигэр сарсыардаттан алгыс туома оҥоһулунна. Кэлбит дьону алаадынан, быыпаанын күндүлээтилэр. Туом кэннэ улуус аҕа баһылыгы солбуйааччы Самангади Дондокова, куорат кулубата Алексей Иннокентьев, култуура

управлениетын салайааччытын солбуйааччы Ньургуйаана Матвеева, "Ийэ тыл" көңүл түмсүү бэрэсэдээтэлэ Бигэ Өрүкүй иһирэх тылларынан мустубут дьону эбэрээтилэр, Олонхо дьиэтигэр бэлэх-туһах туттардылар. Ол кэннэ 1 №-дээх оскуола уолаттара тахсан саха классик суруйааччыларын хоһооноруттан быһа тардан ааҕан ньиригитэн дьон сэнээриитин ыллылар.

Олонхо дьиэтигэр туом кэннэ "Уран тыл" уус тыллаахтар күрэхтэрэ XIV-с төгүлүн ыччат библиотекатыгар ытытылына. Барыта 12 киһи кыттыбытыттан Ньурбачаан орто оскуолатын учуутала Тимофеева Айтилия Анатольевна диэн кыыс бастаата.

Духуобунас киинигэр бу сылга бастакы тэрэһиннэр саха тылыгар аһаҕастаах улахан хайҕаллаах. Дьон-сэргэ тобуорууһун мустан кэпсэтэр, санаатын үлэстэр сирэ Ньурбага булгу баар буолуохтаах диэн кэпсэппиттэри ыраатта. Манньк сиргэ уопастыбаннай санаа үөскүүр, демократия оҥкуллара бөбүргүүлэр.

Бииктэр БАРЫЫҤАП.

– **Оскуола** –

Ситиһилээхтик кыттыннылар

Ааспыт нэдиэлэбэ Үөһээ-Бүлүүгэ "Будущий дипломат" диэн урдук кылаас үөрэнээччилэригэр региональной күрэх буолан ааста. Күрэххэ түөрт Бүлүү улуунуттан 9-11 кылаас үөрэнээччилэрэ, 18 эдэр дипломат кыттыгыны ыла.

риэктэрин иитэр үлэбэ солбуйааччы Михалева Марина Владимировна.

Кыттыбыт оҕолор кэспиллэринэн күрэх үрдүк таһымна ааспыт. Кытааччылар бары күүскэ бэлэмнэнэн, республиканскай турга аһарды тэринэн кэлбиттэр. Күрэх презентация-эссе, дебаттар уонна оратордар куонкурустара диэн этаптарынан барбыт.

Ол курдук, Адамов Владислав 2 миэстэ буолан "Лучший спикер" номинация хаһаайына буолла, Степанов Федор 4 миэстэ уонна Семенов Петья "Лучший знаток

английского языка" диэн номинацияны ыла.

Уолаттар ити кыайыларынан мунурдаммакка республиканскай турга кыттарга бэлэмнэнэллэр. Инникитин бу күрэххэ кыттын баҕалаах оҕолорго толлубакка кыттан иһин, үчүгэйдик омок тылын үөрэтин, диэн сүбэлиллэр. Биһиги уолаттарытыгар өрөспүүбүлүкэ таһымыгар тийээн ситиһилээхтик кытталларыгар баҕарабыт.

Айза ТРОФИМОВА,
техническэй лицей
8 кылааһын үөрэнээччигэ.

2014 сыллаабы үлэ түмүгүн туһунан Саха Өрөспүүбүлүкэтин судаарыстыбаннай былааһын толорор уорганнарын отчуотун дакылаата

Ааспыт 2014 сылга Россия тас өттүнээби быһы-майгы төһө да сытырхайбытын үрдүнэн, Саха Өрөспүүбүлүкэтэ сылы этэнгэ түмүктээтэ. Социологическай ыйытык түмүгүнэн дьон бб бырыһана Өрөспүүбүлүкэ социальнай-экономическай сайдыытын биһириниллэрин билгэрттилэр.

Уопсастыбаннай-бэлитичэскэй олох туруга биэ. Дьон дойдуну онна өрөспүүбүлүкэ салаататыгар итэҕэйлэрин, кинилэр үлэлэрин биһириниллэрин биллэрэллэр. Оноуо улахан төһүүнэн ытытыллар үлэ-хамнас кизинки сырдаттылара, кэники кэмгэ былаас уонна граждандар биэргэ үлэлиир ньымаларын сайыннары буолар.

Федеральнай былаас субъект салаатта төһө көдүүстэхтик үлэлиирин сый айы анал методиканан быһаарар. 2013 сыл түмүгүнэн Саха сирэ Россия субъектарыгар 17-с мизэстэ табыста, оттон 2012 сылга 32-с этибит. Уонна аан баастан үчүгэй көрдөрүү иһин 162,4 мөл солкуобайдаах грант ананна. Ити үптэн 61,2 мөлүөйүн ыраахан ырыһахтарга аналлаах эмп-томп атыгылаһыгытар, 81,2 мөлүөйүн тьа хаһайыстыбатын, арктическай уонна хотуту улустар урбааньыттарын өйбүлүгэр, 20 мөлүөйүн солкуобай арктическай улустарга уулусса-ны сырдаттыга барда.

Балаан ыйын 14 күнүгэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин баһылыгын - бастаки Ил Дарханы - нэһилиэннэ бэйэтэ быыбардааһына Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр бэлитикэ эйгэтигэр сүрүн событинан буолла. Быбарга өрөспүүбүлүкэ быыбардааччытын 52,7 % кыттыбата. Быбардааччылар 58,79 % куоластарын ылан, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханынан Егор Афанасьевич Борисов талыылбата.

Саха сиригэр хостонуллоохтаах айылҕа гааһынан Кытай Народнай Өрөспүүбүлүкэтин хаачыыар туһунан хантыраакка илин баттааһын дьонун суолталаах түгэнинэн буолар. Ол курдук, 2014 сыл балаан ыйын 1 күнүгэр Дьоксуускай куоракка Россия Федерациятын Президентин В.В. Путин, Кытай Народнай Өрөспүүбүлүкэтин Судаарыстыбаннай Сэбиэтин бэрэссэдээтэлин солбуяаччы Чжан Гаоли, "Газпром" бырабыланныатын бэрэссэдээтэлэ А.Б. Миллер, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана Е.А. Борисов аан дойдуга биэр бөдөн бырайыак - "Сибирь күүһэ" гаас магистральнай турбатын бастаки утары ууруу сиригэр-туомугар кыттыныны ылыттарыа.

2022 сылга Саха АССР 100 сыллаах үбүлөйүн тэрээиннээхтик ытытарга Россия Федерациятын Президентин Үйааба тахсыбата. Онон Сахабыт сирин сайдыытын биэр үтөү кэрчигин бэлитээһин Россия таһымыгар табыста. Россия Федерациятын бары субъектарын былааһын уорганнарыгар уонна олохтоох бэйини салайыны уорганнарыгар бу бырааһынныкка бэлэмнэниигэ уонна ытытыга кыттыныны ыллалларыгар этилиннэ.

2014 сыл Россия Федерациятыгар Култуура ылынан биллэриллибит. Өрөспүүбүлүкэ бары нэһиликтэригэр, куораттарыгар барыта 10 тыһ. тахса тэрээин ытытылына. Айар коллективтар өрөспүүбүлүкэ урук нэһиликтэригэр кытта тийдилэр, концерт, быыстапка арааһын тэрийдилэр. Олонхо иккис уон сыллаах түһүмэ бэрэлилиннэ, Хотугу аҕыйах ахсааннаах төрүт олохтоох нуоруттар театрлара аһылына уонна нуоруттар икки ардыларынаагы Култуура, искусство киинэ тэрилиннэ.

Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр биллэриллибит Арктика сыла тыйыс дойдуну олохтоохторун кыһалбаларын быһаарарга былаас уорганнарын уонна уопсастыбаннас болгомтотун тарта. "2014-2017 сылларга уонна 2020 сылга дистри Саха Өрөспүүбүлүкэтин арктическай уонна хотугу оройуоннарын социальнай-экономическай сайдыытын" кэлим программата ылыллан, нэһилиэннэ олохторугар табыгастаах усулуобуйаны тэрийини олуга уурулуна.

2014 сылга Саха Өрөспүүбүлүкэтин социальнай-экономическай сайдыыта кыратык да буоллар, ол эрээри биэтик үрдээбит бэлитээнэ. Сүрүн макрорегиональскэй көрдөрүүлэр үрдүүллэрэ, бюджет эриэ-дэкси буолара ситиһилиннэ. Бу көрдөрүүлэри Россия орто көрдөрүүтүн куоһардылар: регионнаагы баалабай боролукта 103 % (РФ - 100,5%), промышленноска онгорон таһаары 104,4% (РФ - 101,7 %), сүрүн хаптыаалга инвестиция - 102,8 % (РФ - 97,2 %), бытархай атыы-эргиэн - 104,5 % (РФ - 101,9 %), хамнас дьинг кээмэйэ - 101,9% (РФ - 101,3 %).

2014 сылга судаарыстыбаннай бюджет дохуота 155,2 млрд буолла (2013 сылы кытта тэнгээтэххэ, 113,5 %), ороскуота 158,8 млрд солкуобайга тэнгэсиптэ (2013 сылы кытта тэнгээтэххэ, 106,7 %). Бюджет социальнай туһайылаах, үп-харчы улахан анаара (51,3 %) бу эйгэҕэ ытытылына - 81,6 млрд солкуобай.

Сүрүн хаптыаалга үбү уугу кээмэйэ 201,9 млрд солкуобайга тийдэ. Ити ааспыт сый таһымыттан 102,8 % үрдүк.

Нэһилиэннэни социальнай өттүнэн хааччыыны, култуура, доруобуйа харыстабылын, үөрэх уонна наука эйгэлэригэр "суол каартатын" дыаһаллара утумнаахтык олоххо кириэрлэр.

Бытыллар үлэ харакса бырабыллар үтөү түмүктэригэр тохтоомтоох:

- сылан сый айы киһи олобо уһаан иһэр. Бу тэтимэ Россия орто көрдөрүүттэн үрдүк. Үс сыл түмүгүнэн киһи олобун уһуна 1,1 сылынан уһаата. Ньурба, Сунтаар, Үөһээ-Булдун улустарыттан уонна Дьоксуускай куораттан 5 сүүс саастарын куоһарбыт дьоммут "Үйэ саас" бочуоттаах бэлитини уонна харчынан көмөнү туттулар;
- сый айы нэһилиэннэ өлүгүтэ кыччаан иһэр, Россияттан уонна Урук Илинтен бу көрдөрүү 1,5 төгүдүнэн кыра;
- демографическай көрдөрүүлэр түбүстүлэр. Өрөспүүбүлүкэ 1000 киһитигэр эби төрөөһүнэ 9,1 буолла. Россия көрдөрүүтэ - 0,2 киһи.
- 15 тыһ.тахса киһи эбэтэр 6433 ыал дьэтин-уотун туспарда;
- 2011 сылы кытта тэнгээтэххэ, бюджет үлэтигэрин тус сыаллаах категорияларын хамнас-тара 24,3 % улаатта;
- 2013 сылы кытта тэнгээтэххэ, биэр киһи харчынан дохуота 8,1 % улаатта, хамнас - 3,1 %;
- 2014 сылга оскуолаба кириэн иннинэ саастаах оҕолор тэрилтэригэр эби 5443 мизэстэ эбилиннэ, ол иһигэр маньык тэрилтэригэр тутуу уонна уларытан тутуу суотугар 2720 мизэстэ табыста, 2671 мизэстэ чааһынай оҕо саадтарын аһы түмүгэр уонна да атын ньымаларын эбилиннэ;
- улустарга судаарыстыбаннай уонна муниципальнай өнгөлөрү онгорор 17 элбэх функциялаах киин аһылына;
- регионнаагы баалабай боролуктаба инвести-

ция ылар өлүүтэ былааннамыт көрдөрүүлэри биллэрдик куоһарда.

2014 сылга олорор дьэни тутуу уонна социальнай инфраструктураны сангардан биэри курдук түмүк суолталаах хайысхалары олоххо киллэрэр үлэ сабынан барда.

Олорор дьэни тутан үлэҕэ киллэрин былаана 4,6 % куоһарылына: 470,9 тыһ. кв м дьэ үлэҕэ кирирдэ, ол иһигэр 220,5 тыһ. кв м биридинлээн олоорор дьэ. Ити 2013 сыл көрдөрүүттэн 12,8 % элбэх.

Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн саахалланар туруктаах дьэиттэн 2047 ыал көһөрүлүннэ. Ол түмүгэр 87,5 тыһ. кв м саахалланар туруктаах дьэи фондата көтүрүлүннэ.

Кыаммат граждандары олорор дьэинэн хааччы-йар инниттэн социальнай сыалга туһаныллар элбэх кыбартыралаах 7 дьэи үлэҕэ кирирдэ, 15 муниципальнай оройуонга социальнай олорор дьэини тутуу сафаланна.

Нэһилиэннэни социальнай өттүнэн хааччы-йыны туспарар инниттэн 75 объекте дьэи киллэрдэбит, ол иһигэр 28 оҕо саада, 12 оскуола, доруобуйа харыстабылын 5, физкултура уонна спорт 11, култуура 13 объекте, 2 элбэх функциялаах объект, 2 элэр специалистарга аналлаах дьэи тутулунна.

Нэһилиэннэни социальнай өттүнэн хааччы-йыны туспарар инниттэн 75 объекте дьэи киллэрдэбит, ол иһигэр 28 оҕо саада, 12 оскуола, доруобуйа харыстабылын 5, физкултура уонна спорт 11, култуура 13 объекте, 2 элбэх функциялаах объект, 2 элэр специалистарга аналлаах дьэи тутулунна.

Нэһилиэннэни социальнай өттүнэн хааччы-йыны туспарар инниттэн 75 объекте дьэи киллэрдэбит, ол иһигэр 28 оҕо саада, 12 оскуола, доруобуйа харыстабылын 5, физкултура уонна спорт 11, култуура 13 объекте, 2 элбэх функциялаах объект, 2 элэр специалистарга аналлаах дьэи тутулунна.

2014 сылга 91,6 км уһуннаах гаас турбата уурулуна, олортон 56 км - магистральнай газопровод, 4,6 км - бөһүөлүктэр икки ардыларынаагы, 30,9 км - бөһүөлөк иһинээби. 7,5 км уһуннаах гаас турбата реконструкцияланна, 2026 олорор дьэиэҕэ гаас киллэрибит.

Олобу хааччылар инфраструктура биэ туругун хааччылар инниттэн 53 хочолунай тутулунна уонна реконструкцияланна, 260,0 эргэрибит инженерней ситимнэр уларытылынылар (ситим уопсай кээмэйин 7%). Ол түмүгэр технологическай быһылаан ахсаана 40 % кыччаата.

Итинэн кииннээн хааччылар ситимнэргэ 2120 чааһынай дьэи хоолонно. Ордук элбэх дьэи Сунтаар улууһугар - 399, Ньурба улууһугар - 289, Чурапчы улууһугар - 235, Өлүкүмэ улууһугар - 167, Орто Халыма улууһугар - 116, Мэңэ-Хаңалас улууһугар - 107 холбонно.

Арктическай, хотугу уонна суола-иһэ суох оройуоннарга анал коммунальнай техниканы атылаан аҕаларга 108 муниципальнай хантыраак тү-һэрилиннэ. Өрөспүүбүлүкэ Бырабылалыстыбата уонна телекоммуникационнай оператордар уопсай тылы буланар, **сибэс хааччыстыбата** биллэрдик туобуста, Интернетти туһанааччыларга сыана намтаата.

Өрөспүүбүлүкэ нэһилиэннэтин 97 % олорор 426 нэһилиэннэ элбэх пуунга Интернеттинэн туһаныны техникескэй өттүнэн кыаллар буолла. Бу ааспыт сый көрдөрүүттэн 19 нэһилиэннэ элбэх пуунун элбэх.

Арҕаа уонна илин эңэр улустарга киэн балаанан холбонуу линияларын тутуу уонна сангардан биэрини үлэтэ ытытылына. "Ямал-401" сибэс спутнига өрөспүүбүлүкэ ыраах сытар уонна арктическай оройуоннарын сибээнинэн хааччыныны көлүүһүн үрдэтибэ.

Суолабай сибэс сабардыыр сирэ-уота кэңээтэ (455 нэһилиэннэ элбэх пуун, ол эбэтэр нэһилиэннэ 98 %).

2014 сылга Саха Өрөспүүбүлүкэтин Президентин Үйаабынан бигэрэммит тьа сирин биэ сайдыытыгар туһуламмит кэлим дыаһаллары олоххо киллэрич салгыы ытытылына.

Тьа сиригэр 38,9 тыһ. кв м олорор дьэи тутуллубута, онно 415 ыал көһөн кирибитэ, 28 хочолунай тутуллубута, 56,6 уу чөкө ситимэ тардыллыбыта. Үгэскэ кубулуйбут тьа хаһайыстыбатын табаарын онгорон таһаарыны субсидиялааһыны эргэ, тьа хаһайыстыбатын инфраструктуратын сайыннары салгыы ытытылына. Сыл устата олохтоох онгорон таһаарыны улаатыннарар инниттэн боролукусуяны уһун кэмгэ харайар ас-үөл комбинааттара үлэҕэ киридилэр, эти уонна балыгы астыыр модульнай сыахтар, сөүһү аныгы комплекстара уонна хотоннору тутуллулар.

Табаарынай производствонун олохтуур туһуттан Чурапчы улууһун Мугудайыгар "Чаран" агрокластер тэрилиннэ. Нам улууһугар Алпааныга аныгы олорор дьэилэр кыбартаалара "Озерная" тутуллар. Ааспыт сый өң буолан, ситилэи угууттан уонна санаһы бэлэмнээһинтэн ураты, үчүнэйини үчүнэри салаатын бары хайысхатыгар үрдүк көрдөрүүлэри ситистибит. Гектартан оротунан 12,1 центнер туорахтаах култуура комулунна, ол 2013 сылы кытары тэнгээтэххэ, 8 % элбэх. Кэники төүрт сылга аан баастан оту бэлэмнээһин былаана 103,3 % туола эбэтэр 522 тыһ. тонна от оттонно.

Сылгыны үрдээн итти 171,1 тыһ. төбөбө тизердилэнэ (2013 сыл таһыматтан 102,1 % элбэх).

Оттон ынах сөүһү ахсаана аҕыйыны тулар, ордук ыал кэтэх хаһайыстыбаларыгар. Сөүһү уопсай ахсаанын 50 % кэтэх хаһайыстыбаларга көрүлүн тулар. Ынах ахсаана аҕыйаан үтү ыаһын уонна эти онгоруу былаана туолбата. Хотугу дьэи табатын ахсаана аҕыйабыта дьиксинээрэр - 165 тыһ. таб хаалла, ол 2013 сылан 6,8 % аҕыйах. Ол эрээри, сөүһү ахсаанын Саха сирэ Урук Илинтиги федеральнай окуурукка биэр бастын мизэстэни ылар.

Арҕаа дойдунан санкциялар Саха сиригэр тастан кириэр табаары бэйэ боролукусуяатынан солбу-йарга кьах биэрэр. Саха Өрөспүүбүлүкэтин Быра-былалыстыбата үс сүрүн хайысхаба болгомтотун уураар: онгоһуллубут боролукусуяны харайарга ма-териальнай базаны туспарыны, танастааһыны (пере-работканы) кэңэтиги, абаанса биэрээр уонна собо-туопканы тэрийээрэ тэрилтэри эргии үбүнэн хааччылар тиһиги олохтуурга.

2014 сылга сир аныттан туһалаах байыи хостуурга кэжэ ситиһилэр бааллар. 2014 сылга 3,5 млрд АХШ доллара суумалаах алмаас сырбета хостонно, бу 2013 сыл таһыматтан 18,2 %-нан үрдүк. 1500 тыһ. тоннаны хостуур кьахтаах "Удач-най" сир анынаабы руник бастаки пусковой комплексин 2014 сыл от ыйыгар үлэҕэ киллэрипит хостуоһун кээмэйэ улаатарыгар көмөлөстө.

Көмүсчүттэр 23,5 тонна көмүһү хостуотулар, ол 2013 сыл таһыматтан 5,5%-нан үрдүк. "ИСТА" ньэп турбатыгар холбоммут байылаах сирдэри тэ-

тимнээхтик туһага таһаары суотугар ньэби хос-тооһун 15,4 % улаатта уонна 8,7 мөл тоннаба тэн-нээтэ. 12,7 мөл тонна чох хостонно, ол ааспыт сый көрдөрүүттэн 7 % элбэх. 97,5 тыһ. т газоконден-саттан ылыллар боролукусуяа онгоһулунна, ол 2013 сылы кытта тэнгээтэххэ, 12,8 % элбэх.

Өрөспүүбүлүкэ экологическай быһыы-майгы биэ туруктаах. Өрөспүүбүлүкэ сабардыыр сирин-уотун 43 % экологическай мониториннанын хабы-лына (2013 сылга - 40 %). "Сибирь күүһэ" магист-ральнай гаас ситимин тутуу, Томтордооҕу сэлэх ме-талынан баай сирин, өрөспүүбүлүкэ Арктическай зонатыгар ньэбинэн баайдаах сирдэри туһага таһаарыны, "Восточная" космодромтан ытытыллар ракеталар Булдуу, Алдан, Өлүкүмэ улустарыгар түһэр тобохторо экологияба дайыыларын кэтээн көрүү олохтонно. Бу улустарга "Роскосмос" бэрэс-тэбиитэллэрэ кыттылаах уопсастыбаннай истии-лэр ытытылынылар.

2014 сылга Саха Өрөспүүбүлүкэтин сиригэр-уотугар халаан уута 9 нэһилиэннэ элбэх пууну ыл-быта, 1 282 киһи эмсэбэлээбитэ, 284 кэтэх дьэи уон-на 60 элбэх кьабартыралаах дьэи ууга былдыаммы-та, 173 объект алдыаммыта-кээһиммитэ. Үөһээ Ха-лыма, Таатта уона Чурапчы улустарыгар ыксаллаах быһыы-майгы биллэриллибит. Халаан уутун солу-лун туоратар аварийнай-чөлүгэр түһэрэр үлэлэри ытытарга Саха Өрөспүүбүлүкэтин судаарыстыбан-най бюджетиттан барыта 971,7 мөл солкуобай кө-рүлүннэ.

2014 сылга транспорт комплексин биэр сүрүн тэрээнинэн Беркаки-Томмот-Дьоксуускай ти-мир суолугар Томмот-Дьоксуускай пусковой комп-лексы быстах кэмгэ үлэҕэ киллэрии буолла.

"Лена", "Халыма", "Булдуу" массына федер-альной суолларын реконструкцията салгыы ытытылар. Урут ситиһилибитэ мунгутуур уһун суол онгоһулунна - 111,6 км суол бүрөөһүнэ, муос-талар тутулуннулар. Өрөспүүбүлүкэ Суолун фунда-тыттан 4,6 млрд солкуобай бэрелиннэ, ол иһигэр 3,9 млрд регионнаагы суолу онгорууга, 0,68 млрд солкуобай олохтоох суолга. Регионнаагы 38 км уһуннаах, 24,5 км - олохтоох суол онгоһулунна.

Салгын транспорунан көтүү тарыбын 70 % диэри толуһан, улус иннинээби социальнай суолта-лаах маршруттары субсидиялыр программаны олоххо киллэрич салгыы ытытылар. 2014 сылга Өрөспүүбүлүкэ 25 улунун 259 нэһилиэннэ элбэх пуунун хабан 27,9 тыһ. пассажир таһылына (2013 сылга 101,5 %). Арктика оройуоннарын киинээр-итэн "Дьоксуускай", "Полярный" түмүк аэропорттарга диэри 14 хайысханы 9,02 тыһ. пассажир көттө.

Уу транспорунан 3 мөл тонна таһаас тизий-линнэ (2013 сылга - 106,2 %).

"НПС-14 дистри тизэрэр салаалаах Чернышев-скай-Мирнэй-Ленскэй-Пеледуй" үрдүк күүрүлээх уот линиятын тутууга түмүктэни Саха сирин арбаа өттүн сайыннарыга олохтоох инфраструктура ба-ры өттүнэн хоруйдуур усулуобуйата ситиһилиннэ.

Нерюнгригаагы ГРЭС-Аларраа Кураанах - Томмот-Майа 220-ВЛ кв объектин тутуу үлэтэ салғанар (2 түһүмэбэ). Майаба диэри линиянэй чаа-на тутулунна, 220 кв "Майа" уонна "Томмот" под-станциилар тутуллалар (2016 сылга үлэҕэ кирир-лэр). 67 км устаала 10-0,4 кв үрдүк күүрүлээх уот ситимэ уларытыллан онгоһулунна.

2014 сылга Эдьигэнэ улууһугар Баханьга, Өй-мөкөөн улууһугар Үчүгэйгэ, Өлүкүмэ улууһугар Дэлгэйгэ, Усуяаана улууһугар Хайырга уонна Ту-макка 5 автоматизированнай дизельнэй электро-станциины үлэҕэ киллэрдэбит. Абый үлэһугар Кэбэргэнэбэ, Өлөөн улууһугар Ээйиккэ, Өлбөн-Бытангай улууһугар Дьарбаалааха күн уотунан үлэлиир 3 станцияны туруордубут.

2014 сылга тьа сирин уонна Арктиканы са-йыннарыни инники күөңгэ тутуллар хайысхаларын учуоттаан, ситириллэх былаас федеральнай уонна өрөспүүбүлүкэтээби уорганнарын, олохтоох бэйини салайыныны уорганнарын уонна уопсастыбаннай тэрилтэлэри кытары биэргэ Саха Өрөспүүбүлүкэ-тин дьэбүс, орто предпринимательствотун уонна туризмин индустриятын сайыннарыны Стратегия-тын түһүмэтинэн олоххо киллэрич салгыы ыты-тылына.

2014 сылга дьэбүс уонна орто бизини өйөөһүн ба-ры көрүнүгэр үбүлээһин баар источниктарыт-тан 1,8 млрд солкуобай ытытылына, бу 52,6 тыһ. араас өртүттэх көмөнү онгорго кьах биэрдэ (2013 сылы кытта тэнгээтэххэ, 119,5 %).

Улэли тулар үс бизнес-инкубаторга эбии өссө Булдуугэ, Сунтаарга уонна Томпобо тутулунна, ону таһынан Алдан, Ленскэй куораттарыгар бизнес-инкубатордары тутуу үлэтэ ытытылар. Нерюнгрига Технопарк үлэтин сафалаата.

2014 сылга туризмы сайыннары үлэтэ салгыы ытытылына. Дьоксуускайга, Хангалас, Нам, Горнай, Мириинэй, Сунтаар, Верхоянскый, Амма уонна Ленскэй улустарыгар 2 федеральнай уонна 8 му-ниципальнай кластердар тэрилиннилэр. "Орто Дойду" кластера федеральнай бюджеттан үбүлэнэр кэрискэбэ кирирдэ.

Доруобуйа харыстабылын эйгэтигэр үлэ тутаах хайысхатынан 127 тыһ. киһини хабан нэһилиэннэ кэжэ араҥатын диспансеризациялааһын ытыты-лыбыта. Арктическай улустарга суол хаайтары-лаах нэһиликтэргэ диспансеризациянан 9,5 тыһ. киһини хаптыбыт. Дьоксуускайга Медицинэ киинин Дьэи кэргэн доруобуйатын харыстабылын уонна төрөтүү-ууһатыны киини дьэиэ-уота тутуллан үлэ-бэ кирирдэ, ону тэнэ "Диалог" үрдүк технологиялаах гемодиализнай киини аһы доруобуйа харыстабы-лы эйгэтигэр бэлэ түгэнинэн буолла. Дьоксуускай куоракка 130 куйкалаах өрөспүүбүлүкэтээби пери-натальнай киини тутуу сафаланна.

2014 сыл спортивнай собылаларын баай буол-ла. Саха сирин олохтоохтору Сочига ытытыллыбит XXII олимпийскэй оонньууларга дойдун сүүмүрдэм-мит хамаандатын чабылхай кьайыгытын өрө көтө-бүллэн көрсүбүттэрэ. Намга Саха Өрөспүүбүлүкэ-тин нуоруттарын VI спортивнай оонньууларын тү-мүктүү түһүмэбэ ытытылыбыта, онно 2130 спорт-смен кыттыныны ылыбата. Саха сирэ Бүтүн Россия-таагы уонна нуоруттар икки ардыларынаагы бөдөн спортивнай тэрээнинэр түһүлүлэригэр кубулдууда: ох санаан ытыга уонна көңүл тустууга Россия чемпиононнара ытытылынылар.

Саха сирин историятыгар аан баастан усту-дуоннар ортолоругар бокаба аан дойдун чемпио-ната ытытылыбыта. Мас тарыһына аан баастан аан дойдун чемпионата Дьоксуускайга ытытылына. Саха сирин спортсменнара 2014 сыл устатыгар 203, ол иһигэр 88 кьаһы көмүс, 55 үрүң көмүс, 60 бо-руонса мэтээли ылытытара. Физическэй култуура-

нан уонна спордунан утумнаахтык дьарыктанар дьон ахсаана элбиэр, барылаан сыаналааһынынан нэһилиэннэ 26,2 %-на.

Үөрэх эйгэтигэр нуормалыыр быраап базатын туспарар үлэ ытытылар, регион усулуобуйатын, на-циональнай састаабынан уратытын учуоттаан, "Үөрэх туһунан" сана сокуон ытытылына. Үөрэх эйгэтигэр онгоһуллар өңгө хаачыстыбатын туспарар уонна бастын учууталлары бэлитири туһуттан Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханын 100 тыһ. солкуо-байдаах 36 бириэмийэтэ олохтонно.

Аан дойдуга буола турар улларынылар Саха си-рин олохтоохторун патриотическай өйдөрө-санаа-лара күүһүрүгэр сабыдыалаата. Өрөспүүбүлүкэ-бэ уопсайа 198 патриотическай кулууп үлэлиир. Сыл устата 30 тыһ. тахса кыттааччылаах патриоти-ческай хабааннаах 213 араас тэрээнин ытытылына. Устудьуоннар тутар этэрээтэригэр 4000 ыччат үлэ-лээтэ. Волонтер хамааһына сүһүбэр туран эрэр, манна барыта 1000-тан тахса оҕо кытынына.

Бизинсийлээхтэри социальнай өттүнэн өйөө-һүнгэ ураты болгомто ууруллар. Ааспыт сый үлэ бизинсийэтэ иккитэ үрдэтилиннэ. Социальнай бизинсийэ муус устартан 17,1 % үрдээтэ. Ылылы-быт дыаһаллар түмүктэригэр 2015 сыл тохсуннуу 1 күнүнээби туругунан бизинсийэ орто кээмэйэ 15 011 солкуобайга тэнгээтэ, ол 2013 сылан 8,9 % үрдүк.

Өбөлөөх дьэи кэргэнгэ, ону тэнэ аҕыйах дохуоттаах маля аадрыгастаах социальнай өйбүл онгоһуллар, 2014 сылга оҕо оҕо ый ахсын төлөнөр босуобуйа 97 020 оҕо оҕо анымыта. Бу хайысханан 72 790 кьара дохуоттаах ыал 857,8 мөл солкуобайдаах көмөнү ыла.

Дьарыктаах боолуу сулуспатын уорганнарыт-тан 37,1 тыһ. киһи көмө көрдөөтө, кинилэртэн 23,8 тыһ. киһи үлэнэн хааччылына. 2015 сыл сангыгар 8,1 тыһ. үлэтэ суох киһи регистрацилланна, ол аас-пыт сыллаабаар 5 % аҕыйах.

Буруйу онгоруу ахсаана аҕыйаата - 10,7 тыһ. бу-руйу онгоруу таһаарылына (2013 сыл көрдөрүүтү-тэн 1,0 % аҕыйах). 100 тыһ. нэһилиэннэбэ буруйу онгоруу көрдөрүүтэ Урук Илин федеральнай уку-рук көрдөрүүтүтэн 46,2

Редакциятан: Бу сылан саба-лаан өссө биір сага сонун рубрика - Саха Республикатын Идэлээх сойуустарын федерациятын анал рубрикатын үлэлиир буолуо. Бүгүн үлэ быраабын инспекцията араас боппуруостарга эппиэтин таһаарыбыт.

Үлэһипит оҕотун көрөн олоһор, ол эрэри толору таһаары сүөх үлэ күнүгэр тахсан үлэлиир. Хамааннаабы бу штаты сарбыян баран, үлэһити атын отделга көһөрүү былаан-ныыллар. Маныаха үлэһит дуоһунаһа арыый намтыыр, ол эрэри хамнаһыгар уларыыйы тахсыбат. Бу сөптөөх быһаарыны дуо? Бэлэтээн эттэххэ, үлэһипит - соҕотох ийэ.

Соҕотох ийэ оҕото 14 сааһын туолуон иннинэ (РФ Үлэ кодексын 261 ыстатыйата) кини ыстаата сарбыллара сокуоннайа суох. Маныаха тэрилтэ иһигэр үлэһит атын дуоһунаһа көһөрүлүүн сөп - бэйэтэ сөбүлэһэр түгэнигэр. Ол эбэтэр үлэһит биһиргэмит эбээһинэһин үлэни биэрээччи ангардас тус быһаарытынан уларытара көнүлүмэт. Оттон үлэһит атын отделга көһөргө сөбүлэһэр буоллабына, баар бэрээдэк быһыытынан көһөрүү туһунан тустаах докумуоннар толоруллаллар (РФ Үлэ кодексын 72, 72.1 ыстатыйалара): үлэ дуоһунаһыгар сурутуунан сөбүлэн тиһиллэр, көһөрүү ту-

- СР Идэлээх сойуустара сүбэлиир -

Быраапкын сөпкө туһан

һунан бирикээс тахсар, ол кэннэ үлэ киһискэтигэр уонна тус карточкагыгар ол туһунан бэлэтэһэнэр. Үлэһит көһөрүүгө сөбүлэспэт түгэнигэр, үлэни биэрээччи күһэйэн көһөрөр бырааба суох.

Тэрилтэ үлэһит оҕото балтараа сааһын туолуор диэри уопускаба олоһубута. Ол кэннэ оҕото 3 сааһыгар диэри уопускатын салгыыр туһунан сайабылыанна суруйбута. Соҕору кэминэн үлэһит уопускаба олоһор сааһын уларытан, оҕото 3 сааһыгар тийбэккэ үлэтигэр тахсарга быһаарына. Маныаха кинини солбуйан олоһор киһи суһаллык тохтуур буолла. Үлэни биэрээччи үлэһит бастакы сайабылыаннагыгар олоһуран, үлэһиккэ уопускатын уһартыгар этиэн сөп дуо? Итиннэ үлэһит уопускаатан тахсарыгар ханнык докумуон ирдэнэрий?

РФ Үлэ кодексын 256 ыстатыйанын 1 чааһыгар олоһуран, дыахтар оҕотун көрөрүгэр уопуска оҕо үс сааһын туолуор диэри бэриллэр. Маныаха бу уопуска бүтүннүү уонна чааһынан туһаныллан сөп (РФ Үлэ кодексын 256 ыст. 2 чааһа). Оҕону көрөн олоһууга уопусканы туһаныы - дыахтар эбээһинэһэ буолбатах, бырааба диэн өйдүүр наада. Онон үлэни биэрээччи дыахтар

уопускаатан тахсарын туһунан сайабылыаннагыгар аккаастыыр кыаба суох. Дыахтар уопускаатан суһаллык тахсар түгэнигэр ханнык да докумуон толоруллара ирдэммэт, итиннэ үлэбэ тахсарын туһунан эрдэттэн биллэрэрэ эмиэ туһунан болдьоҕо суох. РФ Үлэ кодексын 79 ыстатыйанын 3 чааһыгар олоһуран, дыахтар уопускаба олоһор кэмигэр солбуйбут үлэһит, сүрүн үлэһит дуоһунаһын толорууга киһирэ кэммитэн үлэтин дуоһунаһа тохтотуллар.

Пенсионердар, дыахталлар курдук граждандар категорияларын үлэттэн ууратыыга ханнык сүрүн бэрээдэк баарый? Икки нэдиэһини толору үлэһипиллэрэ булгуччу ирдэнэр дуо?

Быраабыла быһыытынан, үлэһит уурайарын туһунан салалтаба икки нэдиэлэ инниттэн сэрэтиэхтээх. Ол эрэри Үлэ кодексыгар үлэһит дуоһунаһын сайабылыаннаба суруллубут болдьох иннинэ көтүрөөн сөптөөх кэккэ түгэнигэр эмиэ бааллар. Холбур, үлэһит пенсияга тахсарынан үлэтин салгыыр кыаба суох түбэлтэтигэр. Итини сэргэ, үлэһит бэйэтин баҕатынан үлэ дуоһунаһын көтүрүгэр кэккэ убаастанар биричинэлэр эмиэ төһүү буолуохтарын сөп.

Ол курдук, үлэһит кэргэнэ атын сиргэ үлэбэ көһөрүлүр буоллабына; үлэни салгыыры эбэтэр олоһор сиртэн көһөрү ирдир ыарыы (сөптөөх бэрээдэгинэн онгоһуллубут медицинскэй быһаары баар буолуохтаах); куонкурсу аһан дуоһунаһа талыллы; үрдүк, орто анал уонна да атын үөрэх тэрилтэтигэр, аспирантураба, ординатураба үөрэнэ киһирэ; 14 сааһын туола илик оҕону көрөр ирдэбил турдабына; инбэлиит киһи, оҕону күүтэр дыахтар, үс уонна онтон элбэх 16 (эбэтэр оскуола оҕото буоллабына 18 сааһын) туола илик оҕолордоох дыахтар.

Тэрилтэбитигэр 2014 сэл бүтүүтэ 2015 сылга уопуска графигын толорбуһу. График быһыытынан уопускам кэмэ чугаһаата, ол эрэри салалта уопускаба ыһартан аккаастанар. Бу сөп дуо?

РФ Үлэ кодексын ыстатыйатыгар олоһуран, сыллаабы төлөнөр уопуска учаратын үлэ биэрээччи первичный профсоюзнай тэрилли этиитин кытта дүүллэһэн баран биһиргэтэр. Онон уопуска графига үлэни биэрээччигэ уонна үлэһиккэ булгуччулаах докумуонунан буолар. Ол быһыытынан, салалта үлэһит уопуска ыларын бопсоро сокуоннайа суох.

СР Идэлээх сойуустарын федерациятын үлэ быраабын инспекцията.

СР Идэлээх сойуустарын федерациятын официальной сайта: sakhaprofs.org.

- Редакция почтата -

Дьикти түбэлтэ

Степан Тимофеевич Боескоров диэн Боотулу олохтооҕо, уһууччулаах учуутал, кыраайы үөрэтээччи, дыһуннаах ааптар, улуу кырдыаҕас Ньыыкан туһунан "Көстүбэт күүс кистэлэнэ" диэн 2014 с. тахсыбыт үһүс кинигэтигэр суруйбутун эһиэхэ билиһиннэрэбин.

"Ньурба холкуостарыгар 1947 сэл сайынгар кураанга аһына сута түһэн, салаа от үүммэтэҕэ. Онон бырабытылыстыба дыһаһынан ыаллы оройуоннарга сөһүнүү үүрэн илдьэн кыстатар сорок турбута. Ол дыһаһал быһыытынан Көтөрдөөх түбэтигэр сөһүлэрин кыстатара холкуостаахтар кэлбиттэрэ.

Ити сайын Көтөрдөөх ыраас халлааныгар дьикти көстүү (мирак) буолан турардаах. Ол туһунан оччолорго уончалаах уол баһын-атаһын истэр этим. Ону илэ көрбүт үлэһиттэрбин Николай Гаврильевы уонна Марфа Тимофееваны кытта аҕыһах сыллаабыта атах тэлсэн олоһон сэрэгэспиттээһин.

Күрүлүүр күнүс ыраас халлаанга үөһэн аттаахтар, ынахтаахтар, ыттаахтар айаннаан ааспыттар. Сорохтор эмиэ даһаны атырдыаһын сыарбаа от тийэллэр, эмиэ даһаны от мунһа сылдыр дьон бааллар үһү. Сорохтор таһаастаах сыарбалаах аты сизтэн иһэллэрэ адыс чуолкайдык көстөр. Арай саһата эрэ суохтар эбит. Ылаллар оҕолорун дыһыбэ үүртэлээбиттэр, "куһаһаны көрүмэн" диэн буйалларын истибэккэ, оҕолор от кыбыһыгар сытан дуоһууохтарыгар диэри көрбүттэр үһү. Кэпсийлэринэн, арбааттан илин диэки туһаайыһынан хас да чаас кэрингэ көстөн ааспыттар. Ону кырдыаҕастар "ити ньурбалар көһөллөрүн үтүктэр дуу, кэлиэхтэрин битэ дуу" дэһэллэр эбит. Көтөрдөөх халлаана эмиэ туох эрэ уратылаах буолла дуу?"...

Бу дьикти түбэлтэ туһунан 1962 с. Далыр оскуолатын вынускаһа (мин 3 сэл салайбыт кылааһым үөрэнээччитэ), билигин Ирбэт тону үөрэтэр институт биір тутаах үлэһитэ, профессор, академик Иннокентий Спиридонович Угаров михэ телефонунан кэпсээбитин эмиэ манна холбуубун.

"Мин Боотулуттан төрттээһин. Оскуолаба 1951 сыллааха кирибитим. Кыра сылдьан дьоннор кэпсэтэллэрин истэр этим.

Ол дьикти түбэлтэ 1947 сыллааха буолбут үһү. Ыраас баһайы күннээх халлаанга күнүс үөһэнэн дьикти баһайы буолбут: сөһү бөбө үүрүүлэх элбэх киһи тус арбааттан ааспыттар. Олортон сорохторо, ити С.Т. Боескоров суруйбутун курдук, от мунһаллар, тийэллэр үһү, сыарбалаах акка таһаҕас тийээн сизпиттэр, ыттаахтар үһү.

Халлаанга ойуу буолан уу-чуумпу, саһа-ингэ иһилибэт үһү. Ити кыһын көтөрдөөххө Чуукардар кэлэн кыстаабыттар, сөһү көрөөччүлэр эдэр дьон үһүлэр. Икки кыыс олохтоох уолаттарга тахсан ыал буоланнар Боотулуга олохсуйбуттар, олоһу оҕо сылдьан билэр этибит.

Ол дьиктин көрбүт Боотулу доһо бу Ньурбалар кэлэллэрин түстүү диэбиттэр". Баһар ким эмит интэриһиргиирэ буолаары диэн суруйдум.

Н.Н.ИННОКЕНТЬЕВ,
Дьокуускай.

Тохсунньу 18 к. Покровскайга биллилээх тренер, пед. наука кандидата Николай Платонов кэриэһигэр сүүрүүгэ үгэс буолбут күрэхтэһии буолла. Эрдэ Гиннес рекордун Кинигэтин Лондоннаабы штаб-квартирата ураты тыйыс тымныыга чэпчэки атлетика сүүрүүтүн рекордун билиэбэ киллэрээри бэйэтин бэрэстэбиитэллэрин ыһарын туһунан биллэрбитэ. Ол эрэри араас төрүттэринэн бэрэстэбиитэллэр кыһан кэлбэтэлэр. Гиннес рекордун Кинигэтигэр киһиргэ Саха сиригэр олохтоохторо - 50-тан намыһах температураба сүүрүүтэрин наада этэ, оччоҕо киһилэр норвежестары үтэһиттэрин сөптөөбө.

Күрэхтэһиилэр сааһынан 24 бөлөһүнэн 3 уонна 6 км дистанцияба ыһы-

- Спорт -

Н.Н.Платонов кэриэһигэр

лыннылар. Оттон чугаһаабы үгэс улуустартан чэбдигирдэр кулууптар чилиэннэрэ 1700 м скандинавиялыы хаамтылар. Барыта 450 киһи кыһына, ол иһигэр - 240 күүстээх сүүрүк-спортсменнар.

Урукку сылларга ахсынны саһатыгар "Дьуллуур" сүүрүүнү таптааччылар кулууптарын бириһигэр -44 кыраадыска даһаны сүүрэллэрэ. Николай Платонов кэриэһигэр сүүрэр күн -47 кыраадыс этэ.

Бу 33-с кыһынгы сүүрүүгэ улууспуттан РФ спордун маастара Ирина Соф-

ронова уонна Николай Егинов кыһыннылар. Бэтэрээн дыахталлар - 3 км, эр дьоннор 6 км сүүрбүттэрэ. Бэйэтин сааһынан бөлөһөр Ирина Софронова - III, Николай Егинов V миэстэлэннилэр. Икки спортсменны Платоновтар дьыэ кэргэттэригэр - кэргэнэ Любовь Николаевна-тан, уолаттара Василий Николаевичтан, Валентин Николаевичтан уонна кыһа Василиса Николаевна-тан анал бириһи туттулар.

Бэйэбит информ.

- Аһаҕас сурук -

Өйүүргүтүгэр ыһырабыт

үлэлээбитэ. Бүтэһик үлэтин уон сыллаарын ССРС Көмүһү хостуур уонна ыарахан металлургия промышленноһын сайдытыгар анаабыта. Ити курдук, партийнай уонна профсоюзнай уорганнарга үлэлээн, салайааччы быһыытынан хатарылыбыта. 1939 с. төрүөтэ суох антисоветскай үлэни ыһта диэн буруйданан хааллыбыта, репрессияба түбэспитэ. 1943 с. Конин Нос диэн Коми АССР Кожвинскай оройуонун лааһырыгар өлбүтэ, 1956 с. ССРС Үрдүкү суутун байыаннай коллегиятын өлбүтүн кэннэ буруйа суоҕа дакаастаммыта.

Ньурба улууһун Бордон нэһилиэгиттэн төрттээх Степан Васильевич Васильев 2016 сэл ахсынны 17 күнүгэр төрөөбүтэ 120 сыла туолар улахан суолтаалаах үбүлүүһүн тэрээһиннээхтик көрсөргө ыһырабыт.

Ол инниттэн, улууспут биір киээн туттар государственнай, политической уонна общественной деятелин Степан Васильевы эдэр көлүөнэ билэрин, онорбут өнгөлөрүн өйдүүрүн туһугар оҕо уһууһунарыгар, оскуолаһарга, үөрэх тэрилтэлэ-

ригэр, ыччат уонна общественной түм-сүүлэргэ кини олоһун, үлэтин туһунан сырдатар үлэни былааннаахтык ыһтарга. Оройуон музейдарыгар, библиотекалаһыгар, культура киһинэригэр араас экспозициялары, тэрээһиннэри тэрийэн ыһтарга, хас биірдии улуус олохтооҕо Степан Васильев туһунан билэригэр көмө буолаарга, киээн туттар санаатын күүһүрдэргэ.

Ньурбаттан төрттээх общественность бэрэстэбиитэллэрин көбүлээһиннэринэн Дьокуускай куоракка Степан Васильев пааматынныһыгын тутарга этии кирибитин, хамсааһын тахсыбытын бириһитит. Бу үгэ хамсааһыны, историяба сырдык суолун хаалларбыт чулуу киһибит Степан Васильев аатын үйэтитэргэ саһаламмыт дьыаланы улуус бары олохтоохторун, ыччаттарын, оҕолорун өйүүргүтүгэр ыһырабыт.

Бордон нэһилиэгин дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ С.В.КАРМАНОВА.

- Реклама -

Сдаю

Услуги гостиницы посуточно, имеется гараж, рядом медцентр, оплата умеренная. **Тел. 33-45-78, 8-914-294-70-22, 8-914-274-83-45.**

Сдаю место в теплом гараже, посуточно и ежемесячно. **8-914-103-33-95, 2-47-58.**

Разное

Скину игры XBOX 360 (фрибут) на ваш хард или флешку по 200 руб. за 1 игру. **8-914-826-56-50.** Беру заказ на стройматериалы, на обрезные доски, брус, полубрус. **Телефоны: 8-914-286-07-23, 8-914-274-87-47, 8-914-101-79-17, 2-49-29.**

Помогу в снижении веса, набора мышечной массы, очищения организма, спортивные питания. **8-924-173-73-69 (ватсап) 8-914-286-43-73 пишите звоните буду рада вам помочь.**

Принимаю на заказ лицензионных игр (PC, PS, XBox, PSP т.д.), Антивирусов и программ. Гарантия и качество! **8-914-237-72-76, WhatsApp: 8-924-869-92-14.**

Запчасти в наличии и на заказ на все авто. **8-914-272-02-37.**

Услуги

Принимаю заказы на качественное изготовление евровагонки, наличников, плинтуса из сосновой доски. Все по прошлогодним ценам. **8-914-229-89-71, 8-914-234-59-76.**

Реставрация шуб. **8-914-220-34-54.**

Дыэ проегаар наадалаах ферма проегын, фундамент проектарын суоттаан-аабан биэрэбин. **8-914-285-93-07.**

Доставка угля с Кирова 10 т. - 15 000 руб. **8-914-294-80-49.**

Ритуальные услуги, венки. **Обращаться: ул.Советская №7, тел. 2-48-81, 8-914-112-56-84.** Реставрация шуб, замена молний на куртках и пальто. **8-984-117-43-45.**

Окажу услуги репетитора по математике, подготовка к ЕГЭ. **8-914-102-59-76.**

Распиловка мяса и услуга перевозки мяса туда-обратно, клиентам выдается бесплатный чистый мешок для упаковки. **ул.Ст.Васильева №11, 8-914-299-69-57.**

Сборка и реставрация мебели. Быстро, качественно, недорого. **8-984-103-70-54, 8-962-736-22-56.**

Распиловка мяса + услуги перевозки. **8-914-288-39-84, 8-914-103-70-54 до 23 ч.**

Подогрев пушкой. **8-914-112-56-84.**

Услуги а/м ЗИЛ-131 (самосвал). **Тел. 2-21-02, 8-**

914-230-83-95.

Услуга электрика. **8-914-289-39-95.** Маникюр (разновидность цветов и дизайнов). **8-914-821-29-49 Юлия.**

Дружба сыабын, кыпты сытылыбыын. **8-914-285-93-07.**

Услуги электрика. **8-914-289-39-95.**

Помощь в регистрации документов на дома, участки со сложными историями. **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Ремонт швейных и стиральных машин на дому, наличие запчастей и ножей к электромясорубкам концерн "Аксон" и ОАО "Ротор". **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Такси "Ураанхай"

работает с 7 ч. утра до 12 ч. ночи, в выходные круглосуточно, выполняет рейсы в близлежащие населенные пункты в ежедневные междугородние рейсы Нюрба-Якутск, Нюрба-Мирный и обратно. 2-21-11, 8-914-100-00-97, 8-924-171-26-22, 8-968-153-19-97.

- Үөрэҕири -

Мииринэй үөрэх кыһата үөрэххэ ыңыраар

ХИФУ Мииринэйдээби политехнической институт филиалын педагогтара Ньурбатаабы техникескэй лицей педколлективын, үөрэнээччилэрин кытары көрсүстүлэр.

Быйыл оскуоланы, лицейи бүтэрээччилэр БКЭ кэнниттэн, талан ылбыт үөрэхтэригэр туттарыахтара.

Саха ыччата алмаас, ньиэпгаас бырамысыланнаас үөрэбэр идэ ылан үлэтиллэригэр анаан көрсүһүү тэрилиннэ. Педагогтар институтка Бүлүү бөлөх улуустарыттан, ордук чугас сытар Сунтаар улууттан кэлэн үөрэнэллэрин эттилэр.

ХИФУ МПТИ ханнык идэлэргэ үөрэтэрин туһунан кафедра салайааччыта, омук тыл кафедратын преподавателэ, тас дойдулары кытары сыһыанга отдел специалистна Жандринская С.В. билсүүнү:

- Биһиги хас сылын аайы Бүлүү бөлөх улуустарынан, Ленскэйгэ, Удачнайга профориентацияоннай үлэ ыгытабыт. ХИФУ филиала буоларбыт быһытынан үрдүк таһымнаах специалисттары бэлэмнээн таһаарабыт. Бу сылга аккредитацияны аһан, 6 сылга идэлэргэ бэлэмнииргэ лицензияны ыллыбыт.

Ньурбатаабы техницей учуу-

талларын, үөрэнээччилэрин кытары көрсүстүбүт, оҕолорго ханнык үөрэх хайысхалара баалларын билиһиннэрдик. Биһигэ "Горнай", "Гуманитарнай-естественной наука" факультеттара бааллар. "Электрификация", "Автоматизация", "Горное производство", "Подземная разработка рудных месторождений", "Горное-машинное оборудование" идэлэригэр 5,5 сыл үөрэнэллэр. Маны таһынан, академической бакалавр квалификациятын ылаалларыгар "Нефтегазовое дело", уруккуттан баар "Зарубежная филология" английскай тыл, "Математика", "Прикладная математика и информатика" идэлэригэр үөрэтэбит. Кэтэхтэн "Юриспруденция", "Экономика" идэлэригэр үөрэххэ ылабыт.

Студеннар III-IV куурустарга "АЛРОСА" АК салааларыгар практика бараллар. Манна кинилэр үрдүк квалификациялаах инженердэри, маастардары кытары сирэй билсүүлэр. Диплом көмүскээһинигэр акционернай хам-

пааньаттан хамыһыһаа киририллэр. Биһиги үөрэхпит кыһатын бүтэрбиттэр Айхалга, Удачнайга, Ленскэйгэ, уоту-күүһү дьайар ЗЭС, алмааны, хайаны байытар салааларга үлэтиллэр.

МПТИ-ка ордук Бүлүү бөлөх улуустарыттан элбэх оҕолор үөрэххэ киридилэр.

БКЭ-гэ булгучулаах математика, нуучча тылын экзаменнарын таһынан "Горнай" факультетка - физиканы, "Прикладная математика" - математиканы, информатиканы, "Зарубежная филология" - английскай, нуучча тылларын, литератураны туттараллар.

Биһиги аан дойду норуоттарын кытары сибээспит хаҥаан эрэр. Студеннар Академическай граннарга кытталлар. АХШ, Европа институттарыгар I сылга үөрэнэн кэлэр кыахтаннарлар. Холубур, АХШ, Финляндияга, Швецияга, илинги дойдуларга Собуруу Кореяга Сеулга, Японияга Хоккайдога үөрэнэллэр, араас студеннар форумнарыгар кытталлар. "Зарубежная филология" үөрэммиттэр английскай тыл куурустарыгар Мальтага, Со-

буруу Африкага, Англияга үөрэнэн кэлэллэр. Үөрэби таһынан актыбыс студеннар Орохооспо каникулларын Санкт-Петербурга, Крымна сыйнаһаллар.

Улуустартан үөрэнэ кэлбит студеннар сөптөөх усулуобуйа тэриллэр. Соторутаабыта 2005 с. сана үлэбэ кирибит толору хааччыллылаах уопсай дьэбэ 2-3 квартинай, блочнай типтээх квартираларга студеннар олоролор. Иллэн кэмнэригэр сөпкө атааралларыгар анаан спордуна дьарыктанар, эрчиллэр саала үлэлиир.

Биир дойдулаахпыт, Антоновка тартан төрүттээх МПТИ уопсай профессиональной дьисциплиинэ кафедратын ст. преподавателэ Татаринов Павел Семенович салгыы кэсипир:

- Быйыл үөрэх туттарсааччыларга уларыһы киирдэ. Ол курдук, урукку өтүгүр БКЭ оскуолага туттарбакка үрдүк үөрэх кыһатыгар кэлэн БКЭ-ны туттарар буоллахтарына, быйылгыттан ол суох буолар. Техническэй салаага туттарсын бадалаах оҕолор физиканы эрдэттэн талан оскуола булар туттарыахтарына наада. Бү-

лүү бөлөх улуустарыттан ордук Сунтаар улууттан үөрэнэллэр, Ньурба улууттан кыһыл дипломунан бүтэрбит студеннар ахсааннара элбэх. Мин үөрэнэр факультетпыттан Лазарев Илья, Подрясова Лидия, Игнатьева Тамара бүтэрбиттэрэ. Лазарев Илья "Якутскэнерго" ААО Арбаангы уот ситимигэр ситиһиилээхтик инженеринэн үлэлиир.

Мин 2003 сылтан үлэлибин. Дьокуускайдаабы ХИФУ физическэй факультетын бүтэрбитим. Физика предметин үөрэтэрин таһынан, интеллектуальной айан таһаарар үлэбин садалаабытым. 2012 сыллаахха сананы айан, бэйэ кыабынан онгортон, сананы рынокка киллэриигэ дипломмун көмүскээн, интеллектуальной айан таһаарыга патент ылбытым. Быйыл сана технология уонна инновация киинин арыдыбыт. Сананы айар, сананы рынокка киллэриигэ информатсионнай өйбүлү оноробут.

Биһиги институттун бүтэрбиттэр сүүс бырыһыан үлэнэн хааччыллаллар.

Антонина СЕМЕНОВА.

- Автолайн -

Сыл түмүктэрэ

2014 сылга РФ ИДМ Ньурбатаабы отделын ГИБДД отделынан Суол быраабылатын кэһи 4969 чахчыта булулуна (2013 с. - 4152), ол иһигэр "Бүлүү" федеральной суолга 2262 кэһингэ матырыйаал толорулуна. Суол быраабылатын кэһилэр иһин барыта 12809 тыһ. солк. суумага ыстарааптаннар (2013 с. - 4667,3 тыһ. солк.), ол иһигэр мировой судуйаларынан - 6300 тыһ. солк., ГАИ-нан - 6507 тыһ. солк.

2013 с. 21 учуотунай суол-

тырааныспар быһылаана табыста (2013 с. - 19), 2 киһи өлө; 26 киһи эчэйдэ, ол иһигэр 5 оҕо. Тэнниир эбит буоллахха, 2013 с. 3 киһи өлбүт; 27 киһи эчэйбитэ, ол иһигэр 1 оҕо.

Арыгылаан баран итирик туруктаах уруулга олоху тохтоотуулар, өссө сытайда. Холуочук киһи бу сылдан бэйэтигэр эрэ буолбакка, атын дьонго эмиз кутталы үөскэтэрин өйдөөбөт курдуктар. 2013 с. итирик туруктаах уруулга олорон 317 киһи тутуллубут

буолабына, 2014 с. - 391. Суоппар дастабырыаньыта суох - 179 (2013 с. - 143), дьону таһыны быраабылатын кэһэн - 255 (2013 с. - 274), оҕолору таһыны быраабылатын кэһэн - 235 киһи (2013 с. - 26) административнай эппиэтинэскэ тардылыннар. 2013 с. массыынаны күрэти 23 түбэлтэтэ тахсыбыт буолабына, 2014 с. - 13.

Регистрациялыыр-эксээмниир бөлөбүнэн 2289 чааһынай уонна 145 судаарыстыбаннай тырааныспар сирэстибэтэ регистрацияланна. 869 киһиэхэ дастабырыаньы бэрилиннэ, ол иһигэр 80 киһиэхэ санга категория аһылынна.

01.01.2015 с. туттуллар госполициналар:

Регистрация судаарыстыбаннай бэлиэтин бизрэн туран тырааныспар сирэстибэттин (ТС) регистрациялааһын - 2850 солк.

ТС-ы хаттаан регистрациялааһын - 850 солк.

ПТС дубликатын бизрии - 1300 солк.

СКТС-ы бизрии - 800 солк.

ПТС-ы уонна судаарыстыбаннай регистрация бэлиэтин бизрэн туран регистрациялаа-

ГИБДД өгөлөрүн сыаната үрдээтэ

һын - 3300 солк.

Бырысыапка судаарыстыбаннай регистрация бэлиэтин бизрии - 2350 солк.

Мото-ба судаарыстыбаннай регистрация бэлиэтин бизрии 2350 солк.

ТС-ы ыттар быраап дастабырыаньытын бизрии - 2000 солк. (1400 солк.)

ТС-ы ыттар быраап норуот-

тар икки ардыларынаабы дастабырыаньытын бизрии - 1600 солк. (1120 солк.).

Судаарыстыбаннай өгө биир кэлим порталын туһанар буоллахха, 0,7 коэффицены учуоттаан туран физическэй сирэйдэргэ сыһыаннаан (01.01.2019 с. диэри туттуллар) ГИБДД өгөлөрүн сыаната бу суруллубуттаабыр чөлчөкү.

Массыынаны күрэти абыаата

2014 с. массыынаны күрэти 13 түбэлтэтэ табыста, бу 2013 сыллаабыр 10-нан абыйах. 8-һыгар холубунай дьыала көбүтүлүннэ. Сүрүннээн массыынаны ымсы-обот санааттан уораары буолбакка, арыгылы сылдан ханна эрэ бараары быстах санааттан күрэтэллэр. Аара массыынаны хаалла-

ран кэбиһэллэр. Бу түбэлтэбэ буруйдаахтар булулан тутуллубуттара. Арай биир УАЗ микроавтобуһу күрэти арылла илик, сыаллаах-соруктаах уоруллубута сабадаланар. Федеральной ирдэбилгэ биллэриллэн, ИДМ информатсионнай базатыгар киллэриллэн турар.

Массыынаны күрэти абыааныгар дьоннор арыый сэрэхтээх буолуулары, массыыналарын уруккулуу аһаас хаалларбакка, хатыы сылдыр буолуулары сабыдыаллаата. Дьон ортогугар манна сыһыаннаах элбэх өйдөтүү үлэтэ ытыллар. Массыынаны күрэтииттэн механической сирэстибэтэр - блокировкалар ордук көмөлөөхтөр.

Суоппар быраабын ыларга кирибит уларыһылар

РФ Бырабыталыстыбатын "Тырааныспар сирэстибэттин ыттарга көнүлүүр туһунан" 2014 с. 10.07 №-дээх Уураабыр сөп түбэһиннэрэн, суоппарга кандидаттартан эксээмэни тутууга уларыһылар киридилэр. Урут теоретическай уонна практической эксээмэн болдохторо 3 ый буоллабына, билигин 6 ыйга диэри уһаата.

Бадалаах киһи практической эксээмэни аптамаат коробкалаах массыынага тутта-

рыан сөп. Ол эрэри манньк правалаах суоппар механической коробкалаах массыынаны ыттар бырааба суох буолар. Эксээмэн туттарааччы хайаан да баны авто-оскуолага үөрэммит буолуохтаах. Эксээмэни 3 төгүл туттаран кыайбатабына, бэлэмнэнэн баран 1 ыйынан биридэ эксээмэнтэ кэлэр бэрээдэгэ олохтонно.

Бу бүтэһик уларыһы кирибитин кэннэ, дьон күһэллэн ор-

дук эппиэтинэстээх буолбуттара, теорияга эксээмэннэрин туттарыы хаачыстыбата тупсу-бута бэлиэтэнэр. Теорияга эксээмэннэрин бастакы-иккис сырыыларыгар туттарар дьон элбээбит. Квалификационнай эксээмэннэрин туттарыы син-биир уустук. Уопуттара суох буолан, автодром иһигэр уонна суолга сылдыры усулуобуйатыгар эксээмэннэрин ыары-баталлар.

Оҕолоргутун харыстаан!

РФ ИДМ Ньурбатаабы отделын ГИБДД отделын начаалынныга, полиция капитана Васильев Ю.И. иһитиннэрэринэн, 2014 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр оҕо кыттылаах 149 суол-тырааныспар быһылаана табыста. Манна сокуоннай саастарын туола илик 4 оҕо өллө уонна 164 оҕо эчэйдэ. 2013 с. манньк 143 ДТП буолбуттар 5 оҕо өлбүтэ уонна 159 оҕо эчэйбитэ.

2013 сылы кытта тэнгээтэххэ, 2014 с. оҕо кыттылаах ДТП ахсаана 4,2% үрдээтэ, оҕо эчэйиитэ 3,1% улаатта. Оҕолор кыттылаах ДТП ордук элбэхтик Дьокуускайга буолар - 77, 2013 с. манньк 63 быһылаан тахсыбыта.

2014 с. Ньурба улууттан оҕо кыттылаах 5 ДТП буолла, бу 2013 сыллаабыр элбэх. 2013 с. төрөппүтэр оҕо оҕо куттал суох буолуутун курун кэтирибэтэхтэрин түмүгэр, биир оҕо ДТП-га эчэйбитэ.

2014 с. 3 түбэлтэбэ төрөппүтэр правата суох, быраабыланы билбэт оҕолорго матассыыкылы бизриилэрин түмүгэр ДТП тахсыбыта. Бэс ыйыгар Ст.Васильев аатынан уулуссага "Сити-центр" маһаһын таһыгар матассыыкылаах оҕо оҕо массыына кэтилибитэ. Хорулаба 14 саастаах оҕо эмиз матассыыкылынан сылдан 3 саастаах оҕо таарыйбыта. Ньурбачаанга биир оҕо матассыыкылынан быраатарбыта. Ити түмүктэригэр оҕолор эт-хаан эчэйиитин ылбыттара. ДТП-лар төрөппүтэр дьалаабы сыһыаннарыттан тахсыбыт буоланнар, кинилэргэ накаастабыл миэрэлэрэ ылыллыбыттара. Правата суох оҕо оҕо матассыыкылы туттарытарын иһин 30 тыһ. солк. ыстарааптаммыттара.

2014 с. тохсунньуга Хорулаттан айаннаан иһэр массыына федеральной суолга Дьархан уонна Чаппанда икки ардыгар туманга атын массыынага кэтилибитэ. 1 оҕо улаханньк эчэйбитэ, 2 оҕо биридэ медицинскэй көмөнү ылбыттара. 7 саастаах оҕо Ньурба к. Горькай уулуссага маһаһынтан тахсан баран, суолу көрбөккө эрэ быһа сүүрэн тахсаары массыынага кириэн биридэ. Төрөппүтэ оҕотун ситэ

көрбөтөбүн иһин ыстарааптанан миэрэбэ тардыллыбыта.

2014 сылтан РФ ИДМ 650 №-дээх Бирикээһигэр олобуран, мокигы ыттарга права ирдэнэр буолла. Билигин манна лицензиялаах Ньурбатаабы колледж үөрэтэр.

Суол-тырааныспар быһылааннара саахал элбэхтик тахсар кэмнэринэн бэс, от, атырдыах, балабан ыйдара буолаллар. Ол эбэтэр каникул кэмигэр. Оҕолор сайынньгы сыһыналар кэмигэр дьоннорун харахтарын далыттан тэйиччи, холку софустук сылдаллар. Бу кэмнэргэ бэлэсипиэттээх, матассыыкылаах да элбиир.

Ньурба куорат суоллара ГОСТ ирдэбиллэргэ эппиэттээбэттэр, иһитиннэр-биллэр бэлиэтэр суохтар. Суол туруга куһаҕаныттан да баны ДТП-лар тахсар түбэлтэлэрэ баар. Ырытан көрүүнэн, саамай "аварийнай" нэдиэлэ күннэринэн сэрэдэ, чэппиэр уонна субуота буолаллар.

Кыра оҕоттон садалаан, бэйэ-бэйэбитин харыстаан, оҕолору ким баҕарар көрүөхтүгүн наада. Уулуссага оонньуу сылдыр, бэлэсипиэттиир, ханна санаабыттарынан уулуссаны туораан сүүрэн тахсар буоллахтарына, тохтоон кинилэри өйдөтүүххэ, сэрэтиэххэ, буйуохха. Онон төрөппүттэртэн, улахан дьонтон улахан тутулукаах.

Оҕолору тэрээһиннээхтик таһы туһунан РФ Бырабыталыстыбатын 17.12.2013 с. 1177 №-дээх Уураабыр олобуран, "Олтуобустарынан оҕолор бөлөхтөрүн тэрээһиннээхтик таһы Быраабылаларын бигэртэтэр туһунан" Бирикээс тахсыбыта. Оҕо, үөрэх тэрилтэлэрэ мань кытаанахтык тутуһаллара ирдэнэр. Оскуолалар күрэхтэһиилэргэ, атын да тэрээһиннэргэ баралларыгар 10 күн инниттэн ГАИ отделыгар биллэрэн сөбүлэһиннэриэхтээхтэр. Массыыналарын көрүү оҕоһулар, инструктаж ыгыллар, оҕолор айаннара куттала суох буолуутун хааччыйарга атын анал дьаһаллар ылыллылар.

Геннадий АНТОНОВ
бэлэмнээтэ.

Сокуону онгорор үлэ 2014 сыллаабы түмүгэ

Отчуоттанар кэмгэ Ил Түмэн 9 пленарнай мунньабы уонна Ил Түмэн Сэбиэтин 1 мунньабын ытта.

2014 сылга барыта 505 нуормалыыр быраап актара ылыллыбыттарыттан Саха Республикатын 143 сокуона, ол иһигэр 17 базовой сокуон, Ил Түмэн 362 уурааба күү-һүгэр кирибиттэрэ. Сокуону онгорор үлэ хайысханан аттарыллыгытын ырытыгы көрдөрүүнэн, республика сокуоннарын государственнай салайыы уонна конституционнай төрүттэр эйгэлэригэр 93 нуормалыыр быраап актара ылыллыбыттар, ол иһигэр 28 сокуон; олохтоох салайыныы эйгэтигэр 45 нуормалыыр быраап актара ылыллыбыттар, ол иһигэр 18 сокуон; бюджет уонна нолуок сокуонун эйгэтигэр 30 нуормалыыр быраап актара ылыллыбыттар, ол иһигэр 19 сокуон.

Ил Түмэн бас билии уонна экономическай сайдыы боппуруостарыгар барыта 61 нуормалыыр быраап актарын ылыммыт, ол иһигэр 15 сокуону; тыа хаһаайыстыбатын, айылҕа баайын туһаныы уонна сир сыһыаннаһыларын эйгэлэригэр - 45 нуормалыыр быраап актарын, ол иһигэр 9 сокуону; социальнай политика эйгэтигэр - 50 нуормалыыр быраап актарын, ол иһигэр 14 сокуону; аҕыйах ахсааннаах хотугу төрүт нуруоттар бырааптарын көмүскүүр эйгэбэ - 4 нуормалыыр быраап актарын, ол иһигэр 1 сокуону ылыммыт.

Парламент наука, культура, үөрэхтээһин, доруобуйа харыстабылын салаатыгар 62 нуормалыыр быраап актарын, ол иһигэр 21 сокуону; административнай эппиэтинэс, общество куттал суох буолуутун хааччыйыы уонна быраап эйгэлэригэр 38 нуормалыыр быраап актарын, ол иһигэр 14 сокуону; тулалыыр эйгэни харыстааһын эйгэтигэр Ил Түмэн 11 нуормалыыр быраап актарын, ол иһигэр 4 сокуону ылым-

мыт. Итини таһынан, республика Ил Түмэн уонна Правительствотун 66 тэрийэр боппуруостара көрүллүннэр, быһаарылар ылыллыбыттар. Ити курдук ааспыт 2014 сылга Ил Түмэн 127 федеральнай сокуону, Российскай Федерация 40 сокуону көбүлээһинин уонна этиилэрин көрөн өйөөбүт.

Ити ылыллыбыт республика 143 сокуонунтан 23-һэ республика Баһылыга сокуону көбүлүүн киллэриитинэн, 57-тэ нуруот депутаттарын көбүлээһининэн, 58 - республика Правительствотун көбүлүүн киллэриитинэн, 1 - Саха сирин Конституционнай суутун көбүлээһининэн, 1 - олохтоох салайыныы бэрэстэбиитэллээх уорганын көбүлээһининэн, 3 сокуон кыттыгас көбүлээһинэн ылыллыбыттар.

2014 сылга Саха Республикатын Ил Түмэнэ сокуону көбүлүүр бэрээдэгинэн Российскай Федерация Федеральнай Мунньабын Государственной Думыгар 12 федеральнай сокуон барылын киллэрбиттэн

биир сокуон ылыллыбыта. Саха сирин парламенын көбүлээһининэн "Саха Республикатыгар сорох оройуон сууттарын састаабыгар бастайааннай суут баар буолуутун тэрийи туһунан" 496 №-дээх 2014 сыл ахсынны 31 күнүнээби федеральнай сокуон ылыллыбыта.

Итини таһынан, Ил Түмэн бу отчуоттанар кэмгэ государственнай былаас федеральнай уорганнарыгар туһаайан 3 уураабы ылыммыт: Государственной Дума председателигэр Сергей Нарышкинга, Федерация Сэбиэтин председателигэр Валентина Матвиенкога "Космической объекттар түһэр оройуоннарын туһунан" федеральнай сокуону ылыныы наадатын уонна "Ракетнай-космической үлэлэр экологическай өттүнэн куттала суох буолууларын хааччыйы" дьин тус сыаллаах федеральнай программаны оноруу тустарынан; Государственной Думага аҕыйах ахсааннаах хотугу төрүт нуруоттар олохтор төрүт сирдэрин, үгэс олохторун, хаһаайыстыбаларын уонна

бултааһыннарын харыстааһын туһунан; Российскай Федерация Правительствотун председателигэр Дмитрий Медведевкэ, РФ Федерация Сэбиэтин председателигэр Валентина Матвиенкога, Госдума председателигэр Сергей Нарышкинга "Российскай Федерация Бюджетка кодексын 179 ыстатыйатыгар уларытылары киллэри туһунан (Российскай Федерация государственнай программаларын хос программаларын уонна (эбэтэр) сорох салааларын чорботор чааһыгар) 620573-6 №-дээх федеральнай сокуон барылын боппуруоһугар.

Ил Түмэн үлэтин биир көрүүнүнэн парламентскай истиилэри, правительственной чаастары уонна төгүрүк остуоллары ытыгы буолар. 2014 сылга Ил Түмэн 11 парламентскай истиилэри, 13 правительственной чаастары уонна 17 төгүрүк остуоллары ытыгы.

Мань таһынан, 2014 сылга республика парламенын сис кэммитиэттэрэ уонна хамааныһыалара 184 мунньабы ыттылар. Бастайааннай төрүккэ үлэлиир нуруот депутаттара 356 төгүл командировкаларга сырыттылар, онтон 293-һэ республика улустарыгар, 56-та республика тас өттүгэр итинэн 7-тэ кыранысса тас өттүгэр сырылар.

Нуруот депутаттара В.М. Прокопьев, А.Н. Атласова, Е.Х. Голомарева, А.А. Добрянцев, И.Д. Васильев, Ю.П. Михайлов, П.Р. Аммосов сокуону көбүлээһиннэринэн 2014 сыл олунньу 5 күнүгэр "Экологическай үөрэхтээһин уонна сырдатыы туһунан" Саха Республикатын сокуонугар уларытылары киллэри уонна нуруот депутата В.М. Прокопьев көбүлээһининэн "Тулалыыр айылҕаны харыстааһын туһунан" республика сокуонугар уларытылары киллэри ылыллыбыттар.

2014 сыл муус устарыгар республика 3 сокуона ылыллыбыта: В.М. Прокопьев көбүлээһининэн "Бултааһын уонна булт баайын чөл тутан харыстааһын туһунан" Саха Республикатын сокуонун 4-с ыстатыйатыгар уларытылары киллэри туһунан"; республика Правительствотун көбүлээһининэн "Сир аннын баайын туһунан" Саха Республикатын сокуонугар уларытылары киллэри туһунан"; В.М. Прокопьев, А.А. Добрянцев, П.Р. Аммосов, Ю.М. Николаев, Е.Х. Голомарева көбүлээһиннэринэн "Балыктааһын, балык хаһаайыстыбатын уонна уу биологическай баайын чөл тутан харыстааһын туһунан" Саха Республикатын сокуонун 13-с ыстатыйатыгар уларытылары киллэри туһунан".

2014 сыл ыам ыйгар республика 2 сокуона ылыллыбыта: нуруот депутата Ю.П. Михайлов көбүлээһининэн "Саха Республикатын Сиргэ кодексын 9-с ыстатыйатыгар уларытылары киллэри туһунан"; республика Правительствота сокуону көбүлээһининэн "Саха Республикатыгар ойуур сыһыаннаһыларын эйгэтигэр сорох боломуочуйалары олоххо киллэри туһунан" Саха Республикатын сокуонугар уларытылары киллэри туһунан".

2014 сыл бэс ыйыгар республика 2 сокуона ылыллыбыта: республика Правительствота сокуону көбүлээһининэн "Саха Республикатын Сиргэ кодексын 20-с ыстатыйатыгар уларытылары киллэри туһунан"; "Административнай быраабы кэһини туһунан Саха Республикатын Кодексын 4.2 уонна 14.3 ыстатыйаларыгар уларытылары киллэри туһунан" уонна республика Правительствота сокуону көбүлээһининэн "Тулалыыр айылҕаны харыстааһын туһунан" республика сокуонун 27-с ыстатыйатыгар уларытылары киллэри ылыллыбыттар.

Күһүнүгү сессия кэмигэр республика 5 сокуона ылыллыбыта. Ол курдук республика Правительствотун көбүлээһининэн "Сир аннын баайын туһунан" Саха Республикатын сокуонугар уларытылары киллэри туһунан" сокуон 2014 сыл алтынны 10 күнүттэн; республика Правительствотун көбүлээһининэн "Айылҕа ураты баайын - сиртэн хостонор сэлэи фаунатын тобохторун туһаныыны уонна дьаһайыыны сүрүннээһин туһунан" Саха Республикатын сокуонугар уларытылары киллэри туһунан" сокуон сэттинни 27 күнүттэн; Правительство көбүлээһининэн "Бултааһын уонна булт баайын чөл тутан харыстааһын туһунан" Саха Республикатын сокуонун 11-с

14 сокуон ылылынна

Ил Түмэн сир сыһыаннаһыларыгар, айылҕа харыстабылыгар уонна экологияга кэммитиэтин сокуону онгорор үлэтин түмүгүнэн Саха Республикатын 14 сокуона ылылынна.

ыстатыйатыгар уларытылары киллэри туһунан" ахсынны 15 күнүттэн; "Саха Республикатын нэһилиэнньэтигэр уонна тулалыыр айылҕага радиацияттан куттал суох буолуутун туһунан" Саха Республикатын сокуонугар уларытылары киллэри туһунан" уонна В.М. Прокопьев, А.А. Добрянцев, И.Д. Васильев, А.Н. Атласова, Е.Х. Голомарева, П.Р. Аммосов, Ю.М. Николаев көбүлээһиннэринэн "Саха Республикатыгар экологияны государственнай көрүү-исти туһунан" Саха Республикатын сокуонугар уларытылары киллэри туһунан" республика сокуоннара күүстэригэр кирибиттэр.

Итини таһынан кэммитиэт сир боппуруостарыгар, айылҕа баайын, экология эйгэтигэр сыһыаннаах Ил Түмэн 20 уураабын ылыммыта.

2014 сылга кэммитиэт Российскай Федерация Федеральнай Мунньабын кытта актыыбынайдык үлэлээбит бэлиэтэнэр. Ол курдук 2014 сыл кулун тутар 4 күнүгэр кэммитиэт председателэ В.М. Прокопьев Федеральнай Мунньах Государственной Думытын парламентскай истиилэригэр "Российскай Федерация экологическай сайдыы эйгэтигэр государственнай политикатын быраап өттүнэн хааччыйы" уонна "Российскай Федерация сиригэр-уотугар уонна кини континенын шельфэтигэр углеводороднай сырьены сөптөөхтүк хостуоһуну уонна туһаныыны сокуон өттүнэн

хааччыйы" темаларыгар дакылааттаабыта.

Мань таһынан кулун тутар 5 күнүгэр сис кэммитиэт председателэ сир аннын баайын эйгэтигэр сыһыаннаһылары сүрүннүүр боппуруоска Государственной Дума сир сыһыаннаһыларыгар, айылҕа баайыгар уонна экологияга Кэммитиэтин председателин солбуйааччытын И.И. Никитичи итинэн кулун тутар 6 күнүгэр бииргэ үлэлээһин итинэн Ил Түмэн сокуону көбүлээһиннэрин ылыннарыны түргэтэти боппуруостарыгар Государственной Дума сир сыһыаннаһыларыгар уонна тутууга Кэммитиэтин председателэ А.Ю. Русскибы кытта көрсүбүтэ.

2014 сыл муус устар 3 күнүгэр Дьокуускай куоракка сис кэммитиэт председателэ В.М. Прокопьев регионнар икки ардыларынаабы көһө сылдьар "төгүрүк остуолга" "Дальнай Восток уонна Байкал регионун сирдэрин-уоттарын көдүүстээхтик сайыннары боппуруостарын сокуонунан сүрүннээһин" тематыгар тыл эппитэ. 2014 муус устар 7 күнүгэр Москва куоракка кэммитиэт председателэ В.М. Прокопьев уонна кэммитиэт чилиэнэ Е.Х. Голомарева "Сэдэх, ол иһигэр сиртэн сэдэхтик көстөр металл салаатын сокуон өттүнэн хааччыйы" тематыгар ытыллыбыт "төгүрүк остуол" үлэтигэр кыттыбыттар. Муус устар 24 күнүгэр Москвага сис кэммитиэт председателин солбуйааччы В.М. Власов "Российскай Феде-

рация Сиргэ кодексыгар итинэн сорох сокуоннарыгар государственнай эбэтэр муниципальнай бас билиигэ сылдьар сир участкаларын биэри бэрээдэгин тупсарыы чааһыгар уларытылары киллэри" тематыгар ытыллыбыт парламентскай истиилэргэ, кэммитиэт председателэ В.М. Прокопьев Москвага бэс ыйын 24 күнүгэр Государственной Дума сир сыһыаннаһыларын, айылҕа харыстабылын уонна экологияга Кэммитиэтэ ыппыт парламентскай истиилэригэр "Российскай Федерация геологическай салаатын 2030 сылга диэри сайыннарыы стратегиятын туһунан" тематыгар тыл этэн кыттыбыттар.

2014 сыл сэттинни 17 күнүгэр Москвага Государственной Дума сир сыһыаннаһыларын, айылҕа харыстабылын уонна экологияга Кэммитиэтэ ыппыт парламентскай истиилэригэр "Российскай Федерация айылҕа ураты харыстанар сирдэрин тиһигин сайыннарыы эйгэтигэр быраабы сүрүннээһини тупсарыы" тематыгар тыл этэн кыттыбыта.

Отчуоттанар кэм устатыгар кэммитиэт 7 мунньабы ыппытыттан 2 киэн ыгырыылаах мунньахха "Саха Республикатыгар нэһилиэнньэни ыраас уунан хааччыйы туһунан" уонна "Дальнай Восток уонна Байкал регионун тэтимнээхтик сайыннары ураты усулуобуйаларын туһунан" федеральнай сокуон барылын сүрүн кэмэйдэрин туһунан" боппуруостар көрүллүбүтэрэ.

Кэммитиэт 15 сүбэ мунньагар сир участкага бас билии быраабын ылыы проблемалара, республикага экология туругун кэтээн көрүү, сынынналанга балыктааһын тэрийи, сэлэи тобохторун бас билии, туһаныы, дьаһайыы эйгэтигэр сыһыаннары сүрүннээһин, космическай объекттар чаастара түһэр трассаларын уларытыы, ол тобохтор түспүт сирдэрин сорботун туһаныы, республикага радиационнай быһыы-майгы, Томторго сэдэх металллардаах сири баһылааһын, Эльконнаабы рудалаах оройуонна ураннаах сири баһылааһын боппуруостара дүүллэһилибиттэрэ.

Кэммитиэт ыппыт 2 "төгүрүк остуолугар" "Дальнай Восток, Байкал регионун уонна Российскай Федерация Арктикатаабы зонатын тэтимнээхтик сайыннарыыга сири көдүүстээхтик туһаныы боппуруостара" итинэн "Сир баайын хостуур бөдөн предпритиелар лицензиянан сөбүлэһилэрин усулуобуйаларын олоххо киллэриилэрэ" темалар дүүллэһилибиттэрэ.

Кэммитиэт тэрийиитинэн "Саха Республикатын сиригэр 2012-2016 с.с. геологическай үлэлэри ытыгы" государственнай программаны олоххо киллэри хаамытын туһунан" темага правительственной чаас ытыллыбыта. Сис кэммитиэт иһинэн үлэлиир экспертир бөлөхтөр 4 мунньахтара, кэммитиэт үлэтин хайысхатынан 26 көрсүүлэр ытыллыбыттар.

Ил Түмэн ырыгар управлениетын матырыйаалларыгар олобуран.

Эгэрдэиһит!

Ытыктабыллаах Афанасий Михайлович!
Эйгин үбүлүүдээх 90 саакын томточку туолбуккунан сүһүөхтээх бэйэбит сүүгүрүйэн туран, ураанхайдыы уйаҕас, сахалыы сайаҕас итии-истиг эбэрдэбитин тизэрдэбит! Эн очмотоогу олох сизринэн бэрт кыра саакыттан алдьархайдаах Аҕа дойдуну сэриитин ыар сылларыгар, аастуор аччык кэмниригэр үлэ үһүгэр түһэнни, үөлээннээхтэргин кытта биһирэ "Социализм суола" сонхуос араас үлэтигэр эриллэн улааппытын.

Өр сылларга энкилэ суох суобастаах үлэбинэн төрөөбүт дойдуну тыатын хаһаайыстыбатын салаата атаҕар туруутугар олук буолбутун. Ситиһилээхтик үлэлээн дьон-нуруот дирин убаастабылын ылан нэһилиэгин, оройуонун социальнай-экономическай сайдыытыгар бэйэң доһун кылааккын киллэрситин. Амарах аҕа, эйгэс эһэ дьин үрдүк ааты чиэс-

тээхтик тутан, оҕолорун, сизнээргин үөрэхтээх дьон онортоон, олоххо-үлэбэ уһуйан, төрөөбүт дойдубарын ааттатар дьон буола иитэн-такайан улаатыннартаан таһаарытыгы махталаах суол.

Инникитин даҕаны дьонгор-сэрэгээр сайдам-сайаҕас майгыгынан, амарах сыһыангынан, сахалыы өркөн ойгунэн, ыарахантан чаҕыйбат күүстээх санаагынан, өр сыллаах таһаарылаах үлэбинэн үүнэр көлүөнэбэ өрүү холобур буола тураргар алгыбыт.

Баҕарыа этибит Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик, кытаанах доруобуйаны, дьиз кэргэниг тапталларыгар уезтанан өссө да өр сылларга дьоллоох-соргулаах олобу!

Эбэрдэни кытта "Дьаархан нэһилиэгэ" МТ дьаһалтата, нэһилиэгэ сэбиэтин депутата уонна бары олохтоохторо.

- Бэлиэ түгэн -

Почта сана дьизэлэннэ

2015 с. Ньурба улуунун, куоратын олохтоохторугар дьохун түгэнинэн сабаланна. Тохсунньу 29 к. Ньурба почтовой сибээһин отделениета Арассыыйа Почтатын стилинэн уларытылман онгоһуллубут урукку РКЦ икки этээстээх таас дьизитигэр көһөн, тутта үлээбитинэн барда. Бастакы үс килийиэн бэлэх набордары тутан үөрдүүлэр.

Оператор В.Д.Тобанова.

най линия манна хаһан киерэрэ быһаарыллыахтаах. Линия кэллэ даһаны улахан хамсааһын таһыаба.

2015 с. Мииринэйгэ, Ленскэйгэ, Өлүөхүмэҕэ радиорелейнай линияны былаанныыбыт. Ол кыаба Сунтаар улуунугар эмиз тийиһэ. Ростелеком улахан модератор буолан, кыра бырайыактарга кыһаммат, иннэ гынан инвестпрограммаҕа киерэр уустук. Маны учуоттаан Ньурба дьаһалтата кыра компаниялары сыһыаран үлэлэр. Кыра компаниялар кэлэн Интернет ситиминэн дьарыктана сылдьаллар. 2016 с. бары дьаһалтатар икки ардыларыгар туспа корпоративнай ситим баар буолуохтаах, электроннай документооборот сайдыахтаах. Манна былаамыт олус улахан.

Линия кэллэтинэ, Ньурбаҕа икки хардыынан Интернет күүһүрүөбэ, радиорелейнай линия кыаба улаатыаба. "401-ЯМАЛ" систимэ киерэн эрэр. Бу сааскыттан үлэтэ сабаланыаба. Толору кыабаар киердэбинэ, операторы кэтэспэккэ, туспа киһи бэйэтэ спутниковай тэриилкэ атыылаһан туттар буолуоҕа. Онон Интернет күүһэ, кыаба элбээн иһэр. Сыаната да билингиттээбэр удамыр буолуоҕа.

Алевтина Ивановна ИГНАТЬЕВА, "Почты России" ФГУП СӨ ФПСУ дириэктэрэ:

- 3-с кылаастаах почтовой сибээс отделениета Ньурба к. аһылларыгар өр буолан баран тийдибит. Маныаха СӨ сибээскэ миниистирэ А.И. Борисов уонна "Почты России" ФГУП улахан өгөлөөхтөр. Онон салалтабытыгар барҕа махталбытын этэбит. Бэйэбит Хотугу Сиргэ олорон оннук элбэх үбү онгорбоппут, аныгы кырасаыбай дьизэлэри атыылаһар кыахпыт суох.

Татьяна Юрьевна САНД, "Почты России" ФГУП СӨ ФПСУ байага-дуолга отделени салайааччыта:

- Бу дьэни Национальнай баантан 2015 с. алтынны ыйыгар диэри арендаҕа ыллыбыт. Нацбаан уонна биһиги тэриилтэбит федеральнайдар, онон дьэни атыыласпаппыт, федеральнай бас билини бэйэбит бас билибитигэр сыл устатыгар докумуоннаһан ылыахпыт. Коммунальнай төлөбүрү киллэрбэккэ туран, ыйга 200-тэн таһа сыһ. солк. төлүүбүт. Манньк хардыыны нэһилиэнньэ туһугар онгордубут, хайдах курдук эргэ дьизэ олоруттарын билэр буоламмыт.

Саҥа дьэи тутуута үөрэттилитэбэ эрээри кыалыбатаҕа, муниципальнай уонна федеральнай бюджеттары холбуур сатаматаҕа. Дьэи иккис мэндимэнигэр баар РКЦ операциянай саалатын арендаһан эриэхпит, кэлин эбии өгөлөрү онгорор

саалаҕа кубулутохпут. Кэнники кэмгэ региональнай почта кииннэрэ тэриллэллэр, өгөлөрбүт элбиһиллэр. Онон бэйэбитин үбүлэнэр буолуохпут.

Почта эргэ дьэитин букатын хаарбахыйбатын наадатыгар арендаҕа биэриэхпит. Федеральнай тутууну, территорияны атыылыырга, көтүрүргэ Москва көңүлэ наад, онон оннугар хаалыаба.

Оксана Игоревна ГРИШАЕВА, маркетинг специалиһа:

- РКЦ дьэитин бэйэбит компаниябыт стилинэн, брендбугунан килийиэннэргэ бары өттүнэн табыгастаах гына онгордубут. Бары тэриилбит, миэбэлбит манна күүх өгнөөх, оранжерай эбиллэр. Почта - элбэх профилаах тэриилтэ буолан, каталожнай, розничнай атыы-эргиэн эмиз практикаланар. Операторскай зона таһынан маҕаһынгга, киоскаҕа аналлаах аһаҕас зона баар. Онон хаһыат-сурунаал, атын почтовой табаар, ону сэргэ нуруот туттар табаардара, ооннууурлар, бытовое химия, ас бордодукталара атыыланаллар. Почта өгөлөрүн туһунан информациянай стендэлэр, Интернет-мунук бааллар. Почта операциянай саалата киэн-куон, сырдык, аныгы көтүүлээх, дьону тардар тыыннаах.

Матрена Нестерова НИКОЛАЕВА, Бүлүү почтамын начаальныһыга:

- Ньурба почтата Бүлүүгэ бэриллибитэ 10 сыл буолла. Бүлүү почтама Бүлүү, Үөһээ-Бүлүү уонна Ньурба улуустарын почтовой отделениеларын үлэтин сүрүннүүр. Ньурба улуунун салалтата, почта үлэһиттэрэ почтовой отделение саҥа дьэитин туттара сатаабыттара эрээри, кыалыбатаҕа. СӨ ФПСУ дириэктэрэ А.И. Игнатьева, сибээс миниистирэ А.И. Борисов элбэхтик үлэлээн, Нацбаантан РКЦ дьэитин ыллыбыт. Сырдык таас дьизэ үлэ-хамнас таһылаах буоларыгар саарбах суох. Кинилэргэ улахан махталбын этэн туран, Ньурба дьонун, почта үлэһиттэрин почта саҥа үчүгэй дьизэлэммитинэн истинник эбэрдэлибин, үлэби-

тигэр, тус олоххутугар ситиһиллэри баҕарабын.

Михаил Васильевич КЫРЛИГ, "Мастер К" ХЭО биригдэһирэ:

- Кылгас кэм иһигэр, тохсунньу ый 5-24 к.к., дьэи уопсай реконструкциятын ыттыбыт. Барыта 657 тыһ. солк. үлэ онгоһулунна. Операционнай саала отделкаланна, салгы кабинеттар, иккис этээс, кириликс онгоһулдуохтара. Уопсайа 657 тыһ. солк. үлэ барда. Баан армированнай тимир истиэнэтин демонтаһыгар уустуктары көрүстүбүт. Үлэһиттэрибин Сергей Черепковы, Борис Борисовы, Алексей Стальновы, Владимир Пономаревы бэлиэтиэм этэ.

Людмила Спиридоновна СЕМЕНОВА, Ньурба почтовой сибээһин отделениетин начаальныһыга:

- Биһигэ, почта үлэһиттэригэр, Ньурба бары олохтоохторугар күүтүүлээх күммүт үүннэ. Ньурба почтовой сибээһин отделениета РКЦ дьизитигэр көстө. Өрөмүөн бүтэн, аныгы олохо толоуру эппиттир онгоһуулаах, хааччыллылаах, көстүүлээх икки мэндимэннээх дьизэ киерэн, тохсунньу 29 к. үлэһитин саалаатыбыт. Бу иннинэ 40-ча сыл устата 70-с сыллардаагы тутуллубут мас дьизэ үлэлээн кэллэбит. Ол дьизит истиэнэлэрэ уонна коммуникациялара олус эргэрииттэрин үрдүнэн, бу болпуурос өр кэмгэ быһаарыллыбакка турбута.

Улахан махталбын этэбин Арассыыйа Почтатын Саха Сириһэ биһиги салайааччытыгар А.И. Игнатьева уонна СӨ сибээскэ уонна информациянай технологияларга миниистиригэр А.И. Борисовка. Кинилэр күүскэ туруорсаннар өр сыллар усталара кыаллыбакка турбут дьизит болпууоһун быһаардылар. Улуус салалтата, депутаттара, биһиги дьылаабыай партнердарыт, тэриилтэр салайааччылар эмиэ улахан күүс-көмө буоллулар.

Бу үөрүүлээх күн махтал иһирэх тылларын почта кэлэктиибигэр этиэхпин баҕарабын. Биһиги үлэһиттэрибит элбэх сыллар усталарыгар тух да усулуобуйата суох эргэ мас дьизэ, тымныыга, сыыраска, доруобуйаларын даһаны харыстаммакка, бэринилээхтик үлэлээн-хамсаан, нэһилиэнньэҕэ почта өгөлөрүн үрдүк таһымна толору онгорон кэллилэр. Билигин сырдык сылаас аныгы дьизэ киерэн, барыбыт сүргэбит көтөбүлүннэ. Ол сизиринэн үлэбит таһаарыта өссө үрдүбэ, килийиэннэрибит элбээн, почта нэһилиэнньэ сөбүлээн сылдар сирэ буолуоҕа дьэн эрэнэбин.

100 сыл иһигэр олох ирдэбилинэн сибээс саалаата араастаан уларыан-тэлэрийэн, хаста да арахан-холбоһон тийиһ кэллэбит. 1993 с. диэри биер кэлим сибээс түмүгэр - электросибээс, почтовой сибээс, радиофикация үлэһиттэрэ иллээх дьэи кэргэн курдук үлээбиппит. Почтаҕа эдэр саастарын, олохторун анаабыт, үлэ бөбөнү үмүртэн дьон

ытыктабылын ылбыт, бочуоттаах сынныаланҕа олорор ветераннарбытын киэн туттабыт.

Биһиги почта эйгэтигэр олохторун анаабыт дьэи кэргэн династияларынан киэн туттабыт. Ол бастатан туран, Балакшиннар дьэи кэргэттэрэ. Дмитрий Ильич хонтуора начаальныһыгын, кэргэнэ Александра Николаевна телеграфист, кассир, почтовой агент быһыытынан таһаарылаахтык үлэлээбиттэрэ. Оҕолоро бары сибээс үлэһиттэрэ: Илья морзистан хонтуора начаальныһыгар тийэ үүмүтэ, Николай морзист, Костя радист, кыыстара связист.

70-с с.с. оройуоннаагы сибээс уезлын начаальныһыга Сергеев Дмитрий Иванович кэргэнэ Вера радисткалаабыта, кыыһа Татьяна өр сылларга телефонисткалаан баран почтаальныһыгар. Элбэх почтовигы иппит-такайыт кининэн почта начаальныһыгын солб. Буршев Иннокентий Христоворович буолар. Уола Владимир почта суоппарынан бэринилээхтик үлэлээбитэ.

Ивановтар дьэи кэргэттэриттэн аҕалара Николай Григорьевич тыаҕа почта таһар суоппар, ийэлэрэ Анна Николаевна ОПП оператор этилэр. Кыыстара Саргылана оператор идэтин баһылаабыта. Ньурбачаанҕа Тихонов Николай Иванович отделение начаальныһыгын, кэргэнэ Мария Спиридоновна почтаальонунан үлэлээбиттэрэ. Кыыстара Неолия Николаевна Ньурбачаанҕа почта отделениетин салайыта.

Егоровтар дьэи кэргэттэриттэн Афанасий Степанович Марха почтовой отделениетин начаальныһыгын үлэлээбитэ. Кыыһа Антонина Афанасьевна Марха почтатыгар аҕатын солбуйбута. Ивановтартан эбэлэрэ Мария Тимофеевна телефонистканан, начаальныһыгын, ийэлэрэ Татьяна Васильевна почтаальонунан, начаальныһыгын үлэлээбиттэрэ. Сизинэрэ, кыыстара Саргылана Тамерлановна Хорулаҕа начаальныһык буолбута. Тартаканова Екатерина Осиповна өр кэмгэ Ньурба почтатыгар кылаабынай бухгалтердан баран сынныланҕа тахсыбыта. Уола Александр Русланович почта туттаах суоппарынан буолбута.

Күндү ветераннарбытыттан ураты биһигэ сүбэ-ама, көмөтирэх буолар дьоннорбут үгүстэр. Ньурба оройуонун дьаһалтатын урукку баһылыга В.А.Петрова баһаанһабытын сөпкө өйдөөн, дьаһал таһааран тыа сиригэр почта таһытын олохтоох дьаһалталаҕа сүктэрибит. Онтон ыла күн бүгүнгэ диэри нэһилиэк баһылыктара биһиги үлэһитигэр улахан көмөлөһөн олороллор.

Үлэбэ бэринилээх, үрдүк эппитинэстээх кэлэктиптээх буолан үлэ-хамнас, олох араас ыраактарыт этэнгэ туораан кэллэбит. Оройуонҕа почтовой сибээс сайдарыгар туруулаһан үлэлээбит, идэлэрин баһылаабыт үлэһиттэрибит элбэхтэр.

Нэһилиэнньэни почта өгөлөрүнэн хаачыстылаахтык хаачыһы - бастакы сорукпут. Почта кэлэктибэ сана өгөлөрү киллэрэн, олобу кытта тэнгэ хардылыыр.

Раиса НИКИФОРОВА.

Саҥа отделениены аһы церемониятыгар СӨ сибээскэ уонна информациянай технологияларга миниистирэ А.И. Борисов, "Почты России" ФГУП СӨ ФПСУ дириэктэрэ А.И. Игнатьева, Бүлүү почтамын начаальныһыга М.Н. Николаева, олохтоох салалта, тэриилтэ үлэһиттэрэ, бэ-тэрээннэрэ, ыалдыттар кытыннылар. Кинилэри тэриилтэ саҥа дьэитин ааныгар Почтаһон Печкин аһаллыы көрүстэ.

Бэлиэ түгэн Ньурбаҕа почтой-телеграфнай сибээс олохтомута 100 сылыгар сөп түбэстэ. Ыраах 1914 с. Верешагин атыһыт дьизитигэр бастакы телеграф баар буолбута. 1916 с. Ньурба бастакы почтовой отделениета аһыллыбыта, начаальныһыгын Ир-кутскайтан Петр Нечаев диэн сулуспалаах кэлэн үлэлээбитэ. 1917 с. нэһилиэнньэ хаһыакка-сурунаалга суруттарыта саҕаламмыта. Почта таһаарыта барыта көлөбө ындылланан сиринэн таһыллар.

Билигин почта салаата күүскэ сайдан, саҥа технологиялар киерэллэр, өнө арааһа элбиер, почтовой сервис таһыма үрдүүр. Харчыны ытарга "Форсаж", төлөбүрдэргэ "Город" систимэ киерэллэр, периодическай таһаарыларга суруттары, тизирди, розничнай атыы кэнгиллэр.

Александр Ильич БОРИСОВ, СӨ сибээскэ уонна информациянай технологияларга миниистирэ:

- Ньурбаҕа почтой-телеграфнай сибээс кэлиитэ 100 сыла туолбутун кэннэ почта отделениета киһи эрэ үлэлиэн баҕара аныгы дьизэлэннэ. Бу болпуурос турбута ыраатта уонна, дьэ, быһаарылына. Уопсайынан, почта саҥа таһымна таһыста, дьон сөбүлээн сылдьар, наадалаах өгөлөрүнэн туһанар сиригэр кубулуйда. Сотору төлөбүрдэри ылыыга "Город" систимэ киериллэ. "Почты России" ФГУП МФЦны кытта үлэлэһэн эрэр. Кэбээйигэ, Майаҕа почта отделениеларыгар МФЦ тэрилиннилэр. Почта үлэтигэр проблема элбэх. 2014 с. 170 мөл солк. ноооттоох түмүктэтибит. Саха Сиригэр 200-тэн таһа ненормативнай почтаны федераллартан көрдөһөн тутан олоробут. Кэнники уонча почтаны Өймөкөөнгө, Мэнгэ-Хаҥаласка у.д.а. астыбыт. Кыты нэһиликтэргэ почтаны тизирди болпуруоһун быһаарабыт. Былырын самолеты көтүтэн, куоракка куруус хаалыта 7-8 тн тэнгэстэ, урут 30 тн хаалар этэ. Улуус иһигэр тизийигэ-таһыга 2-с кыбаарталтан массыналар кэлэн сүүрэн барыахтаа.

Ньурба улуунун дьаһалтата уонна сибээс министиристибэтэ сөбүлэһиигэ илии баттаһахтааттар. Ньурба улуунун нөҕүө аһар оптоволоконнай линия тутуутун былааннаан, 2016 с. киерэригэр РФ сибээһин министиристибэттигэр туруорсабыт. Кулун тутарга РФ сибээскэ миниистирин, "Ростелеком" президентин кэтэһибит. Кинилэр СӨ Бырабытталыстыбатын кытта улахан сөбүлэһии түһэристэхтэринэ, оптоволокон-

"Эн бардыг бу сиртэн,
Күлүмнүүр күнүнэн көөчүктүү,
Айар кут алыбар уеуи,
Күһүнүг күлүмэр күөгэйи"
А.Абишева.

ГОД ЛИТЕРАТУРЫ В РОССИИ
2015

Ааспыт Култуура сылыгар биһиги биир дойдутаахпыт ССРС Суруналыыстарын, Саха өрөспүүбүлүкэтин суруйааччыларын Соһуһун чилиэнэ, поэтесса Клара Дмитриевна Васильева 70 сааһын бэлиэтэбиһигит. Кини аатын үйэтэтиигэ, айымньыларын ааҕааччыга тиэрдиигэ элбэх үлэ ытыгылыбыта. Ол курдук балаҕан ыйыгар ытыгылыбыт "Ньурба күһүнэ" Клара Васильева үбүлүөйдээх сылыгар ананан ытыгылыбыта. Онно икки кинигэ "Сырдык санаама сыккыстара", Сүрэх баҕатынан, бэйэ дьулурунан" кинигэлэр сүрэхтэниилэрэ буолан ааспыттара. Уонна өссө икки кинигэ бэлэмнэнэн баран бэчээккэ тахсыбатахтара.

Ханнык баҕарар суруйааччыга кини кинигэтин тахсыыта, кини сыралаах үлэтин түмүгэ, онтон ааҕааччыга күндү бэлэх буолар. Бу сыл литература сылын көрсө Клара Васильева "Илгэлээх ардах" саҥа кинигэтэ силигин ситэн Дьокуускай куоракка "Бичик" кинигэ кыһатыгар бэчээтэниэн тийиэн кэллэ. Кинигэни хомуйан онордулар Ф.Г.Петрова, Т.Д.Сидорова, М.Р.Ноева, кинигэни таһан онордо Т.Д.Сидорова, худуһунньук С.В. Иванова. Кинигэ 1800 экземплярна таһыста, 272 страницалаах. Кинигэ аан тылын суруналыыс, Саха өрөспүүбүлүкэтин култууратын уонна бэчээтин туйгуна Е.В.Андреева суруйбут.

- Литература сыла -
"Илгэлээх ардах" саҥа кинигэ

Саҥа кинигэбит үс бастан турар: бастакы баска "Ийэ тылым дэгэтинэн, кэрэмэс тылым кэрэтинэн" сэмсэ сэрбээк кэпсээннэрэ барыта 40, "Кут кутурҕана" пьесата, Анна Ахматова "Реквием" поэматын сахалыы тылбааһа кирибиттэр. Кини кылгас-кылгас кэпсээннэрэ олобу хайдах баарынан, ийэ айылҕабытыгар, көтөргө-сүүрүгэ, тыһынар тыһынаахха ананар. Маны аахпыт киһи кырдык даҕаны оннук эбит диэн сонньууохха эрэ сөп.

Онтон салгыы "Сахам тылын саамай мүйөтэбинэн..." араас тиэмэҕэ хаһыакка корреспонденһын үлэлиир кэмнэригэр үлэһит дьоннор тустарынан хаһыакка суруйуулар хомуллан кирибиттэр. "Истин-иһирэх тыһынан" араас идэлээх үлэһит дьоннор, Клара Дмитриевна поэзиятын кэрэхсэччилэр, кинигэ сүгүрү-йээччилэр, добоһторо, чугас-истин дьүөгэлэрэ, дьонноро кини туһунан, үтүө тыһынан ахтан-саһан суруйан, араас кэмнэ хаһыаттарга таһаартарыт ахтыылар, кинигэ анаммыт анабыл хоһонноро хомуллан кирибиттэрэ Клара Дмитриевнаны өссө сиһи-

ли билэргэ көмөлөһөллөр. Маны таһынан кинигэҕэ араас кэмнэргэ түспүт хаартыскалара кирибиттэрэ кинигэни силигин ситэрэн-хоторон, киэргэтэн биэрэллэр. Бу саҥа кинигэ ааҕааччы киэн аранатыгар ананар. Быйыл Россия үрдүнэн литература сыла биллэрilibитинэн туһунан бэйэбит олохтоох суруйааччыларбыт суруйан хаалларбыт айымньыларын ааҕааччыга. Кинилэр ааттарын үйэтитиэбин, үүнэн иһэр эдэр ыччаттарбытыгар тарҕатыабын, билиһиннэриэбин. Билигин баар суруйар, айар дьобурдаах дьоннорбутугар күүс-көмө буолуобун.

Е.С.ТИМОФЕЕВА.
Чапанда.

- Кыайы 70 сыла -

Сэргэх тэрээһин

Тохсунньу 12 күнүгэр Малдьаҕартан 10 эбээ, Маалыкайдаабы "Иэйиэхсит" эбээлэр түмсүүлэрин (сал. Егорова Елизавета Петровна), ыһырыытынан Ыалдьыттаан кэлибит.

саҥа тэриллит Бүлүү бөлөх биэс улахан улуунун түмсүүтэ туох сыаллаах-соруктаах тэриллитин, инники былааннарын сиһили билиһиннэрдэ. Анкета толорон чилиэн быһыытынан кириэллэригэр ыһырдара. Үс сыллааҕыта биһиги саҥа тэриллэн үс ыалыгы сытар нэһилик түмсүүлэрэ Маалыкайдаабы "Иэйиэхсит" эбээлэр түмсүүлэрэ (сал. Егорова Елизавета Петровна), Хатыытаабы "Утум" аҕа саастаах дьон түмсүүлэрэ (сал. Ива-

нова Ольга Иннокентьевна), Малдьаҕардаабы "Алаһа" эбээлэр түмсүүлэрэ (сал. Иванова Ульяна Петровна) доһордуу сибээһи туһунан кэлибит. Хардарыта ыалдьыттаһан араас кустовой тэрээһиннэри биир сүбэнэн ытан кэлибит. Олортон саамай улаханнара, аҕа саастаах дьон саамай сайынны көрсүүлэрэ буолар. Бастакынан 2013 с. Маалыкайга хатын чаран быһыгар турар оҕону кымыһынан эмтиир лаабыр базатыгар буолбута. Аас-

пыт сайын Хатыыга "Бэттиэмэ" диэн сайылыкка буолбута. Бу эмиэ туһугар историческай суолталаах бэлиэ сир буолар. Ол курдук, былыр Малдьаҕартан Баһылай Манчаары Мэҥэдьэк баайыгар Дайыла Күөгэлэпкэ ыалдьыттаабыт алаһа. Аны сайын биһиэхэ Малдьаҕарга буолуохтаах. Ону эмиэ дэриэбинэҕэ кирибэккэ эрэ сайылыкка онорор былаан баар. Манник түмсүүлэргэ аҕа саастаах дьон айылҕа барахсан саамай ситэн-хотон турар кэмигэр,

дуоһууа сынһынан, сүргэлэрэ көтөбүллэн тарҕаааччылар. 2013 сыл кулун тутар 16 күнүгэр Хатыыга Өрөспүүбүлүкэҕэ дахтар хамсааһынны 65 сылыгар аналлаах, Ньурба улууһугар ытыгылар сомоһолуур соргулаах "Ситиһии төрдө - Сомоһолоһууга" диэн чөл олобу тустуур тэрээһин буолан ааспыт. Ньурба куоратыттан бүтүн биир улууска түмсүүлэри өр сылларга үтүө суобастаахтык салайар Валентина Васильевна Сартаева-Васильева бэйэтинэн таһан биһиэхэ, тыа боростуой дьонугар сүрдээх тийимтигитик эпитэтиэммыта инники үлэтигитигэр суолдьут сулус буолан төһүү күүс буолбута. Бу тэрээһин аата бэйэтэ да этэрин курдук сомоһолостохтууна эрэ ситиһии кэлэрин өйдүөх тустаахпыт. Тэрээһин түмүгүнэн резолюция ылыныллан нэһиликтэринэн тарҕаммыта. Биһиги нэһиликпитигэр инники улахан былааммыт, баҕа санаабыт - аҕалар түмсүүлэрин тэрийии. Валентина Васильевна бэйэтэ сүүрэн-көтөн 2 улахан форуму тэрийбитигэр бу үс нэһиликтэн элбэх буолан кириэн көхтөөх кыттыыны ылбыппыт. Бүлүү бөлөх улуустарын түмэттиир, сомоһолуур сыаллаах тэрээһин салайааччытынан анаммытын үөрэ, сэргии иһиттибит уонна ис сүрэхпиттэн өйүүрбүтүн биллэрбит. Кини кэскиллээх үлэтигэр ситиһини, дьиэ кэргэнигэр дьолу-доруобуйаны баҕарыт.

Ульяна Петровна ИВАНОВА,
"Алаһа" эбээлэр түмсүүлэрин салайааччыта.

- 2015 сылы оҕо спортивнай оскуолата үлэтин тэтимнээхтик саҕалаата. Оҕолор кыһынҕы сынһыланнарыгар үөрэх-эрчилли спордарыгар кириэн тустуу 3 көрүнэр: көңүл тустууга, дзюдоһа, самбоһа эрчиллиннэр. Чурапчыга тустууга, Хангалас Покровскайыгар дзюдоһа, Дьокуускай куоракка самбоһа, барыта 26 оҕо күрэхтэстилэр.

"Олимп" оҕо спортивнай саалатыгар футболга, тустууга, хайыһарга спорданналар. Көңүл тустууга "Саханефтегаз" бириһинигэр II-III миэстэлэри ыллылар. Мархтаабы тустуу филиалыгар өрөспүүбүлүкэтээби турнирга Антоновка орто оскуолатын кыргыттарын хамаандата II-с бочуоттаах миэстэни, уолаттарга Күндээдэ оскуолатын хамаандата III м. ыллылар. Маны таһынан Чурапчыга 8 улуус хамаандата кыттааһыннаах кылгас спринтерскэй дистанцияҕа Чурапчы Кытаанах нэһилигэр кыттаннар Ефремова Катя (Хатыы оскуолатын XI кылааһын үөрэнээччигэ) икки дистанцияҕа боруонса мэтээли ылла.

Дьокуускай куоракка ытыгылар дуобат күрэхтэниитигэр Токусаров И.А. салалтатынан оҕолор орто көрдөрүүлээх кыттан кэлилэр.

Ааспыт 2014 сылга Ньурба оҕо спортивнай оскуолатын итиллээччилэрэ 5 оҕо Россия финалыгар кыттыбыт буоллахтарына, бу сылга Маалыкай оҕо спортивнай оскуолатыттан боксер кыргыттар Васильева Уйгулана, Тыасытова Валентина тохсунньу 6-10 күннэригэр Владивосток ДВФУо күрэхтэниитигэр кыттаннар I-II миэстэлэри ылланнар, Россия финалыгар кыттарга былаанналар. Федоров Саша (Ньурба I №-дээх оскуолатын XI-с кылааһа, тренерэ

- Спорт -
Саҥа сыл ситиһинэн саҕаланна

2015 сыл Ньурба улууһугар Оҕо спордун сылынан салгыы биллэрилиннэ. Саҥа үммүт сылга кириээт даҕаны оҕолор бут спорка үгүс ситиһиилэннилэр. Бу туһунан Ньурба улууһунаабы оҕо спортивнай оскуолатын директора Николаев Александр Федорович билиһиннэрэр:

Федоров П.П.) Россия сборнай хамаандатыгар кириэн Нижегородскай уобалас Дзержинск куоратыгар эрчилли кэнниттэн Астрахань куоракка Россия чемпионатыгар кыттыахтаах. Тохсунньу 24-25 күннэригэр нэһиликтэр, оскуолалар ыккардыларыгар күрэхтэ-

һии ытыгылына. Уолаттарга 18, кыргыттарга 16 хамаанда, барыта 200-чэ оҕолор кыттыннар. Түмүккэ, Ньурба I №-дээх оскуола кыргыттарын хамаандата - I миэстэ, Марха орто оскуолатын хамаандата - II, Убайаан орто оскуолатын хамаандата - III. Уолаттар хамаандалара: I м. - Малдьаҕар, II

м. - Хатыы, III м. Ньурбатаабы теһлией ыллылар. Улахан дьонго Чурапчы Кытаанах нэһилигэр хайыһарга кылгас дистанцияҕа Никифорова П.В. (Антоновка орто оскуолатын физкультураҕа учуутала) 2 дистанцияҕа ветераннарга бастаата. Маалыкайдаабы оҕо спортивнай оскуолатын тренерэ Павлова Е.Ю. бириистээх миэстэни ылары ситистэ. Тохсунньу 30 күнүгэр "Ньурба куорат" МТ дьаһалтата көбүлээһининэн волейболга күрэхтэһии буолан ааста. Күрэхтэһиигэ бары тэрилтэлэр көхтөөхтөрүн көрдөрөн 16 хамаанда кытына. Күүстээх, түмсүүлээх МЧС хамаандата I миэстэ, кыргыттарга күүстээх хамаанданы туруорбут 2 №-дээх оскуола II миэстэ, РЭС - III, улуус дьаһалтата - IV, куорат дьаһалтата V буоллулар. Мас тардыһы күрэхтэһиитин хас сылын айы ытыабыт. Быйыл таһыммыт үрдээн тохсунньу 31 күнүгэр Бүлүү бөлөх улуустара күрэхтэһи кэлилэр. Улууска Ньурба улууһун спорка федерацията (Тихонов А.С.) салалтата күүскэ үлэлиир. Күрэхтэһии туһунан сиһилии аныгыскы нүөмэргэ билиһиннэриэхпит. Физическэй култуура уонна спорт туйгуна, тренер Пермяков И.И. эрчийэр оҕолоруттан өрөспүүбүлүкэ, Россия призердара баар буоллулар. Ол курдук, Андреев Дьулустан (Дыйкымдэ), Суздаль куоракка ытыгылыбыт Россия күрэхтэһиитигэр II миэстэни ылбыт Нехороков Андрей (Ньурбаачаан), Тобонов Степан (Ньурба куорат) Россия чемпионатын призерэ буолар.

Антонина СЕМЕНОВА.